

Shakespeare
Szeget szeggel

SZEMÉLYEK

VINCENTIO, Bécs hercege

ANGELO, a helytartója

ESCALUS, öreg tanácsúr

CLAUDIO, nemesúrfi

LUCIO, nagyszájú léhűtő

KÉT MÁSIK HASONSZÖRŰ NEMESÚRFI

PORKOLÁB

TAMÁS | szerzetesek

PÉTER |

BÍRÓ

VARRIUS

TUSKÓ, együgyű rendőr

HÓLYAG, bolond nemes

POMPEIUS, csapos

RÉMES, hóhér

BERNÁT, korhely rab

IZABELLA, Claudio húga

MARIANNA, Angelo menyasszonya

JÚLIA, Claudio szerelmese

FRANCISKA, apáca

TEKERINÉ, kerítőnő

Tanácsurak, rendőrök, polgárok, apród, szolgák

Szín: Bécs

ELSŐ FELVONÁS

I. Szín

*Terem a herceg palotájában.
Jön a herceg, Escalus, tanácsurak és szolgák*

Herceg Escalus!

Escalus Parancsolj hercegem!

Herceg Csak fontoskodás volna - azt hiszem -
Kifejtenem a kormányzás mikéntjét;
Hisz bölcsességed - ennyit jól tudok -
Felülhalad minden rendű tanácsot,
Mi tőlem tellenek. Nincs hátra más:
Fényes tudásod toldd meg szorgalommal -
És élj vele! Népünk természetét,
Bécs városának institúcióit,
A közös törvény száz ágát-bogát
Úgy ismered, hogy még bölcs véreink
Között sincs párod ebben. Fogd, ez itt
A megbízásod. Tőle el ne térj!
S most Angelót hívjátok: kéretem.

egy szolga el

Mit gondolsz: hogy fog képviselni minket?
Mi nagy gonddal szemeltük őt ki arra,

Hogy távollétünkben helyettesítsen;
Népünk félelmét és imádatát
S kormányhatalmunk minden eszközét
Órá ruháztuk. Mit tartasz felőle?

Escalus Ha van csak egy is Bécsnek városában
Ily tisztességre s kegyre érdemes,
Az Angelo.

Herceg Lám, itt jön ő maga.

Jön Angelo

Angelo Mint fenségednek készséges híve:
Várom rendelkezését.

Herceg Angelo!
Szemünk előtt az életed: nyitott könyv.
Ki csak belétekint, láthatja nyilván:
Ki és mi vagy te. Jómagad s erényed
Nemcsak tiéd! hogy jómagad csupán
Talentumodra és talentumod
Csupán magadra áldozd. Istenünk
bennünket, ahogy mi a fáklyát. Úgy tart
S egy fáklya sem világol önmagának!
Ha erényünk nem előttünk halad,
Akár ne is legyen! Minden nemes szív
Azért termett, hogy szolgáljon nemes célt.
A természet hitelbe adja kincsét;

Mint takarékos istennő, behajtja
A hálaadót és a kamatot.
De mért tanítsam erre a tanárt?
Figyelj hát, Angelo!
Távollétünkben hatalmunk tiéd!
A te szíved és nyelved osszon itt
Bécs városában életet s halált!
Escalus, ámbár elsőnek hívtam -
Utánad áll. Íme: a megbízásod.

Angelo Fenséges úr, próbáld meg jobban ércem
Mielőtt rája oly nagy és nemes
Képet veretnél.

Herceg Kár tovább szabódni:
Megfontoltan választottunk mi téged;
Foglald el tisztedet. Elutazásunk
Oly sürgető, hogy fontos dolgainkat
Itt kell hagynunk elintézetlenül.
Mihelyt időnk és módunk engedi,
Majd hírt adunk. S hírt várunk innen is!
Szívből reméljük, boldogulni fogtok
Megbízatásotokban!

Angelo Hercegem! Engedd, hogy egy darabon elkísérjünk!

Herceg Sietségem nem engedi.
Aggályra nincs okod - szavamra mondom -,
Hatalmad annyi, mint az én hatalmam:
Törvényeinken enyhítesz, szorítasz,

Amint te látod jónak. Add kezed!
 Titokban megyek. Kedvelem a népet ,
 De nem szeretek közszemlére állni.
 Lehet, hogy szép, de nékem nincs ínyemre
 A dörgő taps, a zúgó éljenek...
 Azt tartom én: nem épelméjű az,
 Ki ebben tetszeleg. Nos, Isten áldjon.

- Angelo** Az Ég megáldja minden tervedet!
- Escalus** Vezessen kézen s hozzon vissza épen!
- Herceg** Köszönöm. Isten véletek (El)
- Escalus** Ugye megengeded majd, jó uram,
 Hogy nyíltan szólhassak veled?
 S szeretném látni állásom mivoltát.
 Hatalmam van - de mekkora s miféle?
 Azt nem tudom.
- Angelo** Akárcsak én. Vonuljunk hát el együtt:
 Mi ketten ezt a kérdést csakhamar
 Tisztázni fogjuk.
- Escalus** Követem kegyelmed.

Mindketten el

2. szín

Utca
Jön Lucio és két nemesúrfi

Lucio Ha hercegünk meg a többi herceg meg nem egyezik a magyar királlyal, akkor aztán minden herceg nekiesik annak a királynak.

Első nemesúrfi Az Ég adjon nekünk békét, de ne a magyar király békéjét.

Második nemesúrfi Ámen.

Lucio Te is olyanformán fejezted be, mint az egyszeri ájtatos kalóz, aki a Tízparancsolattal szállt tengerre, de egyet letörölt a tábláról.

Második nemesúrfi Azt, hogy: „Ne lopj!”?

Lucio Azt levakarta

Első nemesúrfi Igen, mert ez a parancsolat dolga mellől parancsolta el a kapitányt meg mind a többit. Elvégre lopni indultak! Van-e olyan katona, akinek ínyére volna az ebéd előtti imádság, mikor békéért könyörögnek?

Második nemesúrfi Én még sose láttam olyan katonát, aki ezért megharagudott volna.

Lucio Nem hát, mert nem is jártál még olyan helyen, ahol asztali áldást mondtak.

Második nemesúrfi Nem-e? Hallottam egy tucatot legalább.

Első nemesúrfi Versben?

Lucio Mindenféle versmértékben, mindenféle nyelven.

- Első nemesúrfi** Meg mindenféle valláson - gondolom.
- Lucio** Miért ne? Az áldás csak áldás, minden vita ellenére, mint ahogy te is csak kötni való gazember vagy minden áldás ellenére.
- Első nemesúrfi** De te is csak egy végből vagy velem.
- Lucio** Egyből én, mint a bársony meg a visszája. Te vagy a visszája.
- Első nemesúrfi** Te meg a bársony. Finom bársony. Háromszor kefélt bársony. De mondhatom: inkább vagyok én a visszája, mint olyan franc módra agyonkefélt bársony, mint te. Nyomon vagyok?
- Lucio** Nyomon vagy, de a nyom is terajtd: látszik, hogy tapasztalatból beszélsz. Hanem saját szavadból okulok: eztán mindig koccintok az egészségedre - ráfér -, hanem egy pohárból nem iszom veled, míg élek!
- Első nemesúrfi** Azt hiszem, magam másztam bele a bajba.
- Második nemesúrfi** Magad hát - vagy hogy a féreg másszon tebeléd.
- Lucio** Ni csak, ni csak itt jön a mi Kegyosztó Mamánk! Annyi nyavalyát összeszedtem a házánál, hogy benne van nekem...
- Második nemesúrfi** No, mennyibe?
- Lucio** Találd ki.
- Második nemesúrfi** Háromezer vörösbe.
- Első nemesúrfi** Annyiba - meg még többbe.

- Lucio** Meg egy franc koronába.
- Első nemesúrfi** Te mindig valami nyavalyát akarsz fölfedezni bennem. De nagyon tévedsz. Kutya bajom.
- Lucio** Hát kutya egy baj, nem mondom. Még a csontot is megeszi, mint a kutya.

Jön Tekeriné

- Első nemesúrfi** Ni csak! Már megint melyik csípődbe állott bele a nyilallás?
- Tekeriné** Jó, jó. Most kaptak el valakit éppen: már viszik is a börtönbe. Pedig többet ér, mint ötezer az ilyen magatokfajtából.
- Második nemesúrfi** Ki az? Beszélj!
- Tekeriné** Claudio úrfi.
- Első nemesúrfi** Claudio - börtönbe? Ez nem igaz...
- Tekeriné** De bizony igaz. Láttam, amint elkapták; láttam, amint vitték; sőt mi több: harmadnapra leütik a fejét.
- Lucio** Elég a bolondságból! Sehogy se tetszik nekem a dolog. bizonyos vagy benne?
- Tekeriné** De még milyen bizonyos. És mindez csak azért történt, mert Júlia kisasszonynak gyereke lesz tőle.
- Lucio** Ez igaz lehet. Claudio találkoztát adott nekem két órával ezelőttre... Márpedig ő máskor pontosan meg szokta tartani szavát.

Második nemesúrfi Megjegyzem, ez azzal is összevág, amiről az elébb beszélgettünk.

Első nemesúrfi Főleg pedig a proklamációval.

Lucio Gyerünk, tudjuk meg, mi az igazság!

Lucio és a két nemesúrfi el

Tekeriné Kit háború visz el, kit a váltóláz, kit az akasztófa, kit a szegénység... Bizony még kuncsaft nélkül maradok.

Jön Pompeius

Mi az, mi történt veled?

Pompeius Most kísérnek be egy embert.

Tekeriné Mit csinált?

Pompeius Egy lányt.

Tekeriné De mi a bűne?

Pompeius Pisztrángot fogdosott a tulajdon patakjában.

Tekeriné Mi az? Tán valami lánynak gyereke lett tőle?

Pompeius Nem, hanem valami nőnek lánya lett tőle. Hát nem hallott a proklamációról?

Tekeriné Miféle proklamációról?

Pompeius Azokat a külvárosi házakat Bécsben mind lerombolják.

Tekeriné Hát a belvárosiakkal mi lesz?

- Pompeius** Azokat meghagyják magnak. Azoknak is végük lett volna, ha egy bölcs polgár meg nem menti őket.
- Tekeriné** De hát minden vendégfogadónkat lerontják a külvárosban?
- Pompeius** Le a földig, asszonyom.
- Tekeriné** Bizony fölfordult az állam fenekestül! Mi lesz velem?
- Pompeius** Sose féljen! Jó cégnek mindig akad vevője. Azért, mert búcsút mondunk a szállásnak, még nem kell búcsút mondanunk a mesterségnek is. Én megmaradok a maga csaposának. Bátorság! Magával kímélettel fognak bánni. Hisz maga majd' a szeme világát elkoptatta a szolgálatban: erre különös tekintettel lesznek.
- Tekeriné** Mit van mit tenni, jó csaposom? Gyerünk nyugdíjba.
- Pompeius** Itt jön Claudio úrfi... Kíséri a porkoláb a dutyiba. Amott meg Júlia kisasszony.

Mindketten el.

A porkoláb, Claudio, Júlia és rendőrök jönnek

- Claudio** Fickó, mit bámultatsz országvilággal?
A börtönbe kísérij, parancs szerint!
- Porkoláb** Nem rosszindulat az, hogy így teszek:
Ez Angelo úr különös parancsa.
- Claudio** Így sújt le a félisten, a Hatóság,
Hogy megfizessünk bűneink szerint.
Akár az Ég: ha úgy tetszik - kegyelmez,
Ha úgy tetszik - ítél. S ez mind: Igazság!

Visszajön Lucio és a két nemesúrfi

- Lucio** Nézd csak! Mi juttatott rabságra - he?
- Claudio** A nagy szabadság, úgy ám, a szabadság.
Amint zabálás hosszú bőjtnek atyja:
Minden szabadság, hogyha eltulozzuk -
Rabságra fordul. Mint patkány a mérget,
Úgy habzsolná természetünk a bűnt;
S ha jót húztunk belőle - itt a vég.
- Lucio** Ha én fogságban ilyen pompásan tudnék bánni a szóval,
mindjárt elküldenék egy-két hitelezőmért. Hanem az igazat
megvallva: jobb szeretem én a szabadság bolondságát,
mint a börtön bölcsességét. Mi a vétked, Claudio?
- Claudio** Az, amit ha kimondok: vétek ismét.
- Lucio** Csak nem gyilkosság?
- Claudio** Dehogy.
- Lucio** Paráználkodás?
- Claudio** Mondjuk rá.
- Porkoláb** Gyerünk! Menni kell.
- Claudio** Egy szóra még, egy szóra, Lucio!
(Félrevonja)
- Lucio** Akár ezerre, ha rajtad segíthet.
Hát így firtatják a paráznaságot?
- Claudio** Ez így esett: tisztos kötés alapján

Egy ágyban háltam az én Júliámmal;
 - Hisz ismered - már feleségem is,
 Csak éppen nincsen kihirdetve még...
 S azért nincsen, mert vár rá egy örökség
 A jó rokonság nagyládája mélyén,
 S mi jónak láttuk, hogy rejtjük szerelmünk,
 Míg lassacskán felénk nem hajlanak.
 De a sok édes-kettes óra titka
 Túl nagy betűvel van páromra írva.

Lucio

Talán - gyerek?

Claudio

Az, sajnós, eltaláltad.
 És most a herceg új helyettesét -
 Talán az újság fénye kapta el?...
 Vagy a közélet olyan, mint a ló,
 S a kormányzó, ki most pattant nyeregbe,
 Sarkantyuját jól oldalába vágja,
 Hogy megmutassa néki: ő az úr?!...
 Vagy hogy zsarnokság együtt jár a trónnal?...
 Vagy együtt jár a ranggal? - nem tudom -
 De új urunk most föltámasztja mind
 A különféle büntetéseket,
 Mik ócska kardként szögbe téve lógtak -
 Húsz éve lesz már, hogy felé se néztünk!
 S ő most, azért, mert hírre-névre vágyik,
 A sutban alvó törvényt fölveri
 És rám uszítja. Az! Hírnévre vágyik!

Lucio Arra, esküszöm, arra! S bizony fejed olyan lazán áll már a nyakadon, könnyebben elvesztheted, mint egy szerelmes fejlány. Küldj a herceg után: apellálj hozzá.

Claudio Már küldtem is, csak nem találni meg.
De kérlek, Lucio, tégy meg nékem egyet!
A zárdába ma lép be a húgom,
Most kezdi meg a próbaidejét.
Tudasd vele veszélyes helyzetem.
Kérd nevemben: puhítsa pártfogókkal
A zord helytartót - menjen ő maga!
Csak ebben bízom. Mert az ifjúsága
Alázatosan, némán úgy beszél,
Hogy minden férfit megindít. Különben
Tud ő bánni a szóval, ha akar.

Lucio Hát csak legyen is! Azért is, hogy egy kicsit fölbátorodjanak a magamfajták - mert ugyancsak megszenvednék ezt a kemény törvényt -, no meg azért, hogy te is örülhess még az életednek. Sajnálám, ha így bolondjára elveszítenéd egy parti biliárdon. No, megyek a húgodhoz.

Claudio Köszönöm szépen, Lucio.

Lucio Két óra sem telik belé!

Claudio *(a rendőrökhöz)* Gyerünk hát!

Mind el

3. szín

*Egy monostor.
Jön a herceg és Tamás barát*

Herceg Trónom s hatalmam Bécsnek városában
Most rábízta hűvemre, Angelóra,
Ki szigorú és tiszta életű.
Ő azt gondolja, lengyel földre mentem,
Mert így hintettem és hitték is el.
Itt lesz rejtekhelyem, csak arra kérlek
Lásd el ruhával és taníts meg engem
Hogy kell barát módjára forgolódnom
Azt kérdezed szentatyám: mért tettem ezt?

Tamás Szeretném kérdeni.

Herceg A mi törvényünk kemény és szoros
- Szükséges zablá jó vérű lovakhoz -,
De nyugtatjuk tizennégy éve már.
Pihen a jog, mint odván vén oroszlán,
S prédára nem les. Ha szelíd apa
Nyírvevessőt vág - de csak hogy rájesszen
A gyermekekre - s nem használja aztán:
Nem félelem - gúny tárgya lesz a virgács.
Törvényünk is használatlan hevert -
S azzal kimúlt. Most már a féktelenség
Orron fricskázza a jogot magát.

A csecsszopó a dajkáját pofozza:

Oda az illem!

Tamás

Fenséged joga

Szabaddá tenni rab Justitiát.

Félelmesebb, ha fenséged cselekszi,

S nem Angelo.

Herceg

Tán túl félelmes is.

Én engedtem oly hosszúra a pórázt,

Zsarnokság volna népem sújtanom

Azért, amire éppen én kapattam.

Ezért ruháztam Angelóra tisztet:

Nevem súlyával ő sújtson keményen;

Így én magam nem állok a porondra

S nem érhet gáncs. De uralmát kikémlem:

Meglátogatom, mint ilyen barát,

A népet és urát. Angelo kegyes,

Gáncsoskodástól tart minduntalan;

Titkolja azt is, hogy erébe vér foly,

S ő is kenyeret eszik, nem követ.

Most, hogy hatalmat nyert, lesz látható,

Hogy mi a látszat, és mi a való.

Mindketten el.

4. Szín

*Egy apácakolostor.
Jön Izabella és Franciska*

- Izabella** S a nővéreknek többre nincs joguk?
- Franciska** Ennyi szabadság nem elég?
- Izabella** Dehogynem! Rosszul értetted szavam:
Én inkább még nagyobb szigorra vágyom.
- Lucio** *(kintről)* Hahó! Adj' Isten minden jót!
- Izabella** Ki az?
- Franciska** Ez férfi hangja. Drága Izabella,
Nyiss néki ajtót: tudd meg, mit akar!
Néked szabad, de nekem már tilos.
Ha esküt tettél, többet férfival
Te sem szólhatsz, csak Máterünk előtt,
S ha szólsz: az arcod nem mutathatód;
Ha mutatod: egy árva szót sem szólhatsz.
Megint kiált; kérlek, felelj neki! *(El)*
- Izabella** Áldás, békesség! Ki az odakinn?

Jön Lucio

- Lucio** Köszöntelek, szűz! - ha az vagy. Rózsa arcod
Azt mondja: az vagy. Megtennéd nekem,
Hogy megmutatod, hol van Izabella?

Még újonc itten. Szépséges huga
Szegény bátyjának, jó Claudiónak.

Izabella „Szegény bátyjának?” Miért? Hadd kérdezem
Annál inkább, mert - elárulhatom -
Hogy én vagyok a húga, Izabella.

Lucio Nemes szép hölgy, szívből köszönt a bátyád...
Miért fárasszalak: börtönben ül.

Izabella Szent Ég! Miért?

Lucio Azért, amért ha én lennék a bíró,
Csak hálát adnék néki büntetésül:
Babával kedveskedett kedvesének.

Izabella Ne gúnyolódj velem.

Lucio De így igaz.
Gyöngém nekem, ha lányokkal beszélek,
Összehordok tücsköt, bogarat.
De minden szűzzel nem tréfálok így:
Rád úgy tekintek, mint egy égi lényre,
Kit a lemondás angyallá avat,
S kikhez mindenkor nyíltan kell beszélni,
Akár egy szenthez.

Izabella A jót gyalázod azzal, hogy kigúnyolsz.

Lucio Ne hidd! A helyzet ez, rövidre fogva:
Ölelkezett a bátyád és szerelme,
S mint ételtől a test kigömbölyül,
S mint tavasz jöttén termést hajt a föld:

Mutatja már a hölgy termő öle,
Hogy a legénye jól szántott-vetett.

Izabella Egy lányt megejtett? Húgom, Júliát?

Lucio Hát húgod ő?

Izabella Az, mert azzá fogadtam,
Ahogy süldő lányok nevet cserélnek,
Gyerekségből, de szív szerint.

Lucio Nos, ő az.

Izabella Hát vegye el!

Lucio Épp itt a bökkenő.
A hercegünk oly furcsán utazott el...
Sok jó urat rászedve, köztük engem;
Már háborút reméltünk; s halljuk ám most
Azoktól, kik az államgépet értik,
Hogy hét mérföld van fenségünk szava
S igaz szándéka közt. Most trónusán
Mint korlátlan hatalmu megbizottja
Ül Angelo. De milyen ember ez!
A vére víz; hírből sem ismeri
Az indulatok huncut ingerét,
A kívánságát elsorvasztja-fojtja
Biflázással, bőjttel, betűfalással.
S hogy a szilaj jó kedvre ráijesszen
Előböngész most egy paragrafust,
Egy rozsdás cikkelyt, mely bárdként lesújt
Bátyád fejére... A kemény igéket

Mind ráolvassa, hogy „példát mutasson”.

Nincs már remény - csak hogyha szép szavad

És bájad megpuhítja Angelót.

Szegény bátyád ezért küld.

Izabella

Istenem!

Fejét kívánja?

Lucio

Elítélte már,

S a porkoláb is parancsot kapott

- Amint hallom -, hogy végeztesse ki.

Izabella

Ó jaj, mit is tehetnék érte én,

Kis senki-semmi?!

Lucio

Próbáld meg hatalmad!

Izabella

Hatalmam? Kétlem...

Lucio

Árulónk a kétség:

Attól foszt meg, mit könnyedén elérnénk,

Ha volna merszünk. Menj el Angelóhoz:

Tanítsd meg: ha kéréssel ostromolják a férfi,

Mintha, Isten volna, úgy ad;

De ha térden zokog a lány, örök

Jussaként hullik az ölébe minden.

Izabella

Amit tudok, azt megteszem.

Lucio

De gyorsan!

Izabella

Azonnal elindulok.

Csak éppen még a Mátért értesítem,

Hogy mennem kell. Minden hálám a tiéd.

Köszönts nevemben bátyám. Még ma este
Üzenek néki, hogy mit értem el.

Lucio

Én búcsúzom.

Izabella

Ég áldjon, jó uram.

Mindketten el

MÁSODIK FELVONÁS

1. szíj

Csarnok Angelo házában.

Jön Angelo, Escalus, a bíró, a porkoláb, rendőrök, szolgák

- Angelo** Ne madárijesztő legyen a törvény,
Mit kirakunk, hogy féljen a veréb,
De mert csak áll, áll: nemhogy félne tőle,
Még rája fészkel!
- Escalus** Cseppet élesebbek
- Jól van - legyünk: nyessünk itt-ott kicsit.
De holtra zúzni!... Szegény fiú!
Ha megmenthetném! Atyja mily nemes volt!
Gondold meg, jó uram
- Bár jól tudom, mily tiszta életű vagy -,
Ha egyszer benned forr az indulat
És összevág idő, hely, megkívánás
Ha egyszer véred elszánt áradása
El tudja érní azt, mit vágyva vágyott:
Nem eshetsz-e te is e bűnbe egyszer,
Amelyet most gyanútlanul elítélsz -
Magad fejére híva ki a törvényt?
- Angelo** Más a kísértés, más az elbukás.
Elismerem: hol ítéletre gyűlnek,
Lehet néhány az esküdtek között,
Ki a vádlottnál is nagyobb lator.
A törvény ott sújt, hol a bűn világos:

De honnan sejtse meg, hogy tolvaj íté
 Tolvaj fölött? Ha drágakőt találunk,
 Világos, hogy lehajlunk érte - nemde? -,
 Mert megláttuk. de ami észrevétlen,
 Azt eltapossuk, nem is gondolunk rá.
 Ne mentsd őt azzal, hogy bűn bennem is
 Található. Mondd inkább azt nekem:
 Ha én, a bíró, szintúgy vétkezem,
 Saját szavam szabjon reám halált,
 S ne mentsen semmi! Meg kell halnia.

Escalus Belátásod szerint.

Angelo Hej, porkoláb!

Porkoláb Parancs!

Angelo Tégy róla, hogy Claudiót
 Kivégezzék holnap reggel kilenckor.
 A gyóntatóját küldd, készítse fel:
 Zarándokútja immár véget ér.

A porkoláb el

Escalus *(félre)* Irgalmazz, Isten, néki is, nekünk is!
 Hány gaz virul! S hány elbukik, ha szent is!
 Ez bűnben fetreng s jár büntetlenül;
 Az egyszer botlik, mégse menekül.

Jön Tuskó, más rendőrökkel, kísérve Hólyagot és Pompeiust

- Tuskó** Gyerünk! Ide velük! No, ha ezek jófélék, ezek nyílt jellemek, akik egyebet se tesznek, csak jóféle nyilvános házakban buzgólkodnak - hát akkor már én se tudom, mi a törvény. Ide velük!
- Angelo** No, mi az, jóember? Hogy hívnak? Mi a baj?
- Tuskó** Követem alássan kegyelmedet, én a szegény herceg biztos a vagyok, és a nevem Tuskó. Én a törvényre támaszkodom, kérem, és hozom most ide kegyelmed elé ezt a két nótárius gazembert.
- Angelo** Nótáriusok? Hm, miféle nótáriusok? Talán notóriusok!
- Tuskó** Követem alássan kegyelmedet, én nem is tudom bizonyosan, hogy mifélék, de annyit tudok, hogy aljas, morális gonosztévők, és végképp kifogyott belőlük minden néven nevezendő keresztyén emberhez illő perverzión.
- Escalus** Jól adja! Ez aztán a bölcs rendőr!
- Angelo** Gyerünk. Kik ezek? Téged Tuskónak hívnak? Mért nem beszélsz Tuskó?
- Pompeius** Kuka, mint a tuskó.
- Angelo** Hát te ki vagy?
- Tuskó** Ez, uram?! Csapos, félig-meddig kerítő. Egy rossz asszonynál szolgál, uram, akinek a házat, hallom, lebontották ott a külvárosban. Most aztán ferdőházat tart. De azt hiszem, inkább fertőház az.
- Escalus** Honnan tudod?

- Tuskó** A feleségem, uram - denúnciálom Isten előtt és kegyelmed előtt...
- Escalus** Hogyhogy? A feleségedet?
- Tuskó** Igen, uram. Hála legyen a jó Istennek, tisztességes asszony...
- Escalus** Azért denúnciálsz?!
- Tuskó** Igen, uram, és magam is csakúgy denúnciálom, mint ő, hogy ha az a ház nem kerítő háza, hát kár az asszonyért, mert bizony az a ház semmi jóra nem jó ház.
- Escalus** Honnan tudod ezt, te rendőr?
- Tuskó** A feleségemtől, uram! Ha ő afféle kardinális természet volna, hát ott fajtalanságra, házasságtörésre és mindennemű fertelmességre szekszuálták volna.
- Escalus** Ki? Tán az az asszony?
- Tuskó** Úgy ám, uram, Tekeriné asszony. Hanem az én feleségem a szeme közé köpött az úrfinak, úgy adta ki az útját.
- Pompeius** Követem alássan kegyelmedet, ez nem egészen így volt.
- Tuskó** Bizonyítsd be itt, ezek előtt az infámis urak előtt, te nótárius, bizonyítsd be!
- Escalus** Hallod, hogy zagyvál?
- Pompeius** Uram, az asszonyka, mikor odajött, éppen vastagodóban volt. És igen megkívánta az aszalt szilvát. De nekünk, uram, csak két szem volt már a háznál, és ez a kettő akkoriban, abban az egyszer volt, néhai időben - úgy igaz,

ahogy mondom - egy gyümölcsöstálon volt, egy olyan háromgarasos tálon - kegyelmed is látott ilyen tálakat -, nem porcelántálak, de igen jó tálak...

Escalus

Tovább, tovább! A tálnak semmi köze az ügyhöz.

Pompeius

Nincs annak, csakugyan nincs egy szikrányi köze se, ebben igazsága van kegyelmednek - de térjünk a dologra!

Mondom, ez a Tuskóné asszony, minthogy, mondom, szép reményeknek nézett elébe, és jól megvastagodott, és mondom, igen megkívánta a szilvát, és mivelhogy, mondom, csak kettő volt már a tálon, mert Hólyag uram - ez az úr, itt ni, személyesen -, mondom, megette a többi, és mondom, igen tisztességesen meg is fizette, mert hiszen, amint kegyelmed is tudja, Hólyag uram a három garast nem tudtam visszaadni...

Hólyag

Az ám, csakugyan.

Pompeius

No hát. Szóval kegyelmed akkor - amint bizonyára emlékszik - éppen magjait ropogtatta a fõnt nevezett szilvának...

Hólyag

Úgy igaz, ahogy mondom.

Pompeius

No, jól van; hát arra is emlékezhet kegyelmed, mikor mondtam, hogy ez is meg amaz is sehogy se gyógyult ki abból a bajból - tudja -, amíg csak erős diétát nem tartott, amint kegyelmednek is mondtam...

Hólyag

Mindez így igaz.

Pompeius

No, jól van hát. Egyszóval...

- Escalus** Gyerünk már! Micsoda szószátyár bolond vagy! Térjünk a tárgyra! Mit csináltak a Tuskó feleségével, hogy panaszra van oka? Hadd látom, mit csináltak vele?
- Pompeius** Azt nem szabad látni, kegyelmes uram!
- Escalus** No, én se úgy értettem.
- Pompeius** De meg fogja látni kegyeled, követem alássan. Csak arra kérem kegyelmedet, nézze meg Hólyag uramat - itt ni -, évi nyolcvan forintja van; az apja mindszentek napján halt meg... Ugye, mindszentek napján, Hólyag uram?
- Hólyag** Mindszent este.
- Pompeius** No, jól van; azt hiszem, itt az igazság. Szóval, uram, amint ott ül ez az úr olyan alacsony széken... Az Arany Szőlőben volt ez, ugye, ahol úgy szeret üldögélni kegyelmed?
- Hólyag** Szeretek nyilván, mert nyilvános ház, és telente igen kellemes.
- Pompeius** No, jól van akkor. Azt hiszem, itt az igazság.
- Angelo** Hisz ez már hosszabb, mint egy muszka éj, mikor a leghosszabb! Én most elmegyek. És rád hagyom: vizsgálj ki az ügyet. Remélem, lesz ok megcsapatni mindent.
- Escalus** Én is hiszem. Nagyúr, Isten veled!
- Angelo el*
- Gyerünk barátom! Hadd látom már egyszer, mit csináltak a Tuskó feleségével.

- Pompeius** Egyszer? Egyszer nem csináltak vele semmit.
- Tuskó** Követem alássan kegyelmedet, kérdezze meg tőle, mit csinált az az ember a feleségemmel!
- Pompeius** Követem alássan kegyelmedet, kérdezze meg tőlem, kérdezze csak meg mit csináltam vele.
- Escalus** No hát: mit csinált ez az úr azzal az asszonnyal?
- Pompeius** Követem alássan kegyelmedet, nézzen ennek az úrnak a képébe. Kedves Hólyag uram, nézzen őkegyelmére: jót akarok. Figyeli kegyelmed a képét?
- Escalus** Jól van, no!
- Pompeius** De igazán, követem alássan, figyelje meg jól.
- Escalus** Figyelem, no!
- Pompeius** Én pedig kész vagyok a Szentírásra subponálni, hogy a képe rajta a legrosszabb. No hát, ha a képe a legrosszabb fertály, hogy tehetett akkor Hólyag úr akármilyen kárt a rendőr asszonyában? Ezt szeretném megtudni kegyelmedtől!
- Escalus** Igaza van. No, te rendőr, mit szólsz hozzá?
- Tuskó** Először is, kérem, az a ház illusztris ház; másodszor is, ez a fickó illusztris fickó és a gazdasszonya illusztris nőszemély.
- Pompeius** Száradjon le a kezem, ha a felesége nem illusztrisabb valamennyiünkénél!

- Tuskó** Hazudsz zshivány, hazudsz, istentelen zshivány! Olyan nincs, hogy őt valaha is illusztrálták volna!
- Pompeius** Uram, már mielőtt elvette volna, régen illusztrálta.
- Escalus** Mi a jobb, az agyalágyult jámborság, vagy az agyafűrt becstelenség? Való ez?
- Tuskó** Te sátánfajzat! te futóbetyár! te istentelen Hannibál, te! Még hogy én őtet illusztráltam, mielőtt elvettem! Ha valaha is illusztráltam, hát ne nézzen engem többet kegyelmed a szegény herceg biztosának! Bizonyítsd be, te istentelen Hannibál, vagy mindjárt bepöröllek súlyos testi sértésért!
- Escalus** Ha meg nyakon töröl, akkor bepörölsz becsületsértésért.
- Tuskó** Az ám! No, ezt köszönöm szépen kegyelmednek. Mit tetszik parancsolni: mit csináljak ezzel az istentelen futóbetyárral?
- Escalus** Nézd csak, te rendőr: minthogy bizonyos bűnei vannak neki, s te azon vagy, hogy leleplezd: legjobb, ha hagyod, hogy folytassa a mesterségét, míg rá nem jössz, hogy mik is hát azok a bűnök.
- Tuskó** Az ám! No, ezt köszönöm szépen kegyelmednek. Most aztán láthatod, te istentelen zshivány, hogy hova jutottál: folytatnod kell a mesterségedet, gazember, folytatnod kell!
- Escalus** Hol születted, barátom?
- Hólyag** Itt Bécsben, uram.
- Escalus** Évi nyolcvan fontod van?

- Hólyag** Annyi, kegyelmed engedelmeivel.
- Escalus** Értem. Hát neked, komám, mi a mesterséged?
- Pompeius** Csapos vagyok; egy szegény özvegy csaposa.
- Escalus** Mi a gazdasszonyod neve?
- Pompeius** Tekeriné.
- Escalus** Nem volt ennek több ura is egynél?
- Pompeius** De volt: kilenc. Mármost a kilencedik: Tekerí.
- Escalus** A kilencedik! Gyere csak ide hozzám, Hólyag! Hólyag uram, nem szeretem, hogy csaposokkal állsz össze. Azok téged is csapra vernek, kiszipolyoznak; te meg csak akasztófára juttatod őket. No eredj, aztán többet ne halljak rólad!
- Hólyag** Köszönöm szépen. Ami engem illet, én többet nem megyek semmiféle kocsmába, hacsak be nem szipolyoznak.
- Escalus** Jól van, no: szót se többet erről, Hólyag uram. Isten hírével!
- Hólyag el*
- Gyere csak ide hozzám, te csapos. Mi a neved?
- Pompeius** Pompeius.
- Escalus** Hát még?
- Pompeius** Popó.
- Escalus** Az már igaz: a popód rajtad a legnetszetősebb. Így hátul valóságos pompás Pompeius vagy. Hallod-e, Pompeius, te

félig-meddig kerítő vagy, ha leleplezed is a csapossággal - igaz-e? Mondd csak meg az igazságot: neked is jobb lesz úgy.

Pompeius

Igazságod van, uram; szegény ördög vagyok: meg szeretnék élni.

Escalus

Hogy szeretnél megélni, Pompeius? Úgy, hogy kerítősködöl? Mit képzelsz erről a mesterségről, te Pompeius? Törvényes mesterség ez?

Pompeius

Ha a törvény megengedi, uram...

Escalus

De a törvény nem engedi meg, Pompeius. Nem: ilyesmire többet nincs engedély Bécs városában!

Pompeius

Úgy érte kegyelmed, hogy a fiatalurakat az egész városban mind kiherélteti?

Escalus

Azt nem, Pompeius.

Pompeius

Akkor bizony, uram, szerény véleményem szerint akaródnai fog nekik. Csak intézkedjék kegyelmed a szajhák meg a kurafiak iránt, akkor a kerítőktől nincs mit félnie.

Escalus

Csinos intézkedések készülnek, elárulhatom: csupa nyakazás meg akasztás.

Pompeius

Ha csak tíz éven keresztül mind akasztják-nyakazzák azokat, akik *úgy* vétkeznek, akkor majd végül új fejek beszerzésével szórakozhatnak. Ha ez a törvény tíz évig tart Bécsben: én a legszebb bécsi ázat fogom kibérelni

szobánként három garasért. Ha megéri kegyelmed, hogy így lesz, mondja majd, hogy Pompeius mester megjósolta.

Escalus Köszönöm, Pompeius. És hogy megháláljam a próféciádat, mondok egyet: azt tanácsolom neked, ne kerülj többet a szíнем elé semmiféle panasz miatt, se a mostani szállásodon ne kapjalak többet, mert ha igen, Pompeius, én téged kegyetlen csatában sátradig verlek; én leszek a te rettenetes Caesarod; egy szó, mint száz: megcsapatlak, Pompeius. Most pedig eredj, Isten hírével!

Pompeius Köszönöm a kegyelmed jó tanácsát. *(Félre)* Hanem azért csak aszerint fogadom majd meg, hogy a jó vér meg a jó szerencse nem tanácsol-e valami jobbat. *(El)*

Escalus Ide hozzám Tuskó uram! Ide, biztos uram! Mióta vagy már ebben a hivatalodban?

Tuskó Hét és fél éve, uram.

Escalus Mindjárt gondoltam a hivatalbéli ügyességedről, hogy jó ideje szolgálsz. Hét esztendőt mondtál?

Tuskó Meg egy felet, uram.

Escalus Sokat vesződhettél! Igazságtalanul bánnak veled, hogy olyan sokszor állítanak szolgálatba. Hát nincsenek arra való embereitek ott a kerületben, akik szolgálhatnának?

Tuskó Bizony nincsenek! Kevésnek van esze ehhez a mesterséghez, uram. Így aztán ha rájuk kerül a sor, hát örülnek, ha engem állíthatnak maguk helyett. Én aztán megteszem egy kis pénzért: helytállok valamennyiért.

Escalus Ide figyelj: hozd be nekem hat-hét embernek a nevét a körzetetekből; a legderekabbakét.

Tuskó A kegyelmed házához vigyem?

Escalus Az enyémhez. Isten veled!

Tuskó el

Hány óra lehet, mit gondolsz?

Bíró Tizenegy óra van, uram.

Escalus Gyere, barátom, ebédelj velem.

Bíró Alázatosan köszönöm.

Escalus Úgy fáj nekem Claudio halála!

De hát hiába...

Bíró Mert Angelo úr szigorú.

Escalus De úgy kell!

Nem irgalom az olcsó irgalom:

Csak bűn tenyész a bűnbocsánaton.

Csak hát szegény Claudio! Hiába...

Gyerünk!

Mind el

2. szín

*Ugyanott; más szoba.
Jön a porkoláb és egy szolga*

Szolga Kihallgatása volt. Azonnal itt lesz,
S jelentelek.

Porkoláb Légy szíves.

A szolga el

Hadd tudom meg:
Mi a szándéka? Hátha megpuhul.
Szegény fiú! hisz semmiség a bűne.
Nemes, pór, ifjú, vén, mind belekóstol
S épp ő haljon meg?

Jön Angelo

Angelo Mi baj, porkoláb?

Porkoláb Claudiónak meg kell halni holnap?

Angelo Hát nem megmondtam? Nincs-e rá parancsod?
Mit kérded újra?

Porkoláb Nehogy elsiessem.
Már engedelmet: láttam én birkákat,

Kik megbánták a kivégzés után
Ítéletük.

Angelo Csak menj, s ezt bízd reám.
Járj el tisztvedben, vagy köszönj le róla.
Mi megkímélünk szívesen.

Porkoláb Bocsásson meg kegyelmed.
Hát Júliával mit tegyünk? Vajúdik:
Már *mindenórás*.

Angelo Adjatok neki
Egy kissé jobb helyet. Ezzel siess.

A szolga visszajön

Szolga Az elítéltnék testvérhúga jött:
És bebocsáttatást kér.

Angelo Húga is van?

Porkoláb Van, jó uram: nagyon derék leány;
Most fog belépni egy apácarendbe -
Vagy már be is lépett...

Angelo Ereszd be hát.

A szolga el

Azt a parázna lányt helyezd el onnét,
És lásd el, amint kell - azért ne túlozz!
Így rendelem.

Jön Izabella és Lucio

- Porkoláb** Ég áldja meg kegyelmed.
- Angelo** Maradj még.
(*Izabellához*) Isten hozott. Mit kívánsz?
- Izabella** Kegyelmedhez egy bús kérelmező jön
Hallgassa meg!
- Angelo** Jó, mit kérelmezel?
- Izabella** Van egy vétek - legjobban én utálom,
S én óhajtom legjobban büntetését;
Nem mentegetném én - de hogyha kell!
Nem kellene - de lelkem küszködik
Nem és igen között.
- Angelo** Na jó, a tárgyra!
- Izabella** Van egy bátyám: halálra van ítélve.
Uram, könyörgök: ítéld el hibáját,
S ne bátyámat!
- Porkoláb** (*félre*) Ég adja, hogy megindítsd!
- Angelo** Itéljem el a bűnt, de ne a tettet?
A bűn öröktől elítéltetett.
Egész tisztem haszontalan, ha én is
A bűnt ítélem el, akár a törvény,
S a tettet nem.
- Izabella** Ó szívtelen igazság!

Bátyámnak vége. Áldjon Ég, uram!

Lucio

(félre Izabellához)

Ne hagyd még abba! Rajta: cselekedj!

Térdelj elé, fogózz a köntösébe!

Nagyon hideg vagy. Hisz lanyhábban ennél

Egy gombostűt se kérhetnél! No, rajta!

Izabella

Hát mindenképpen meg kell halnia?

Angelo

Nincs mentség, lányom.

Izabella

Van! Ha megbocsátasz!

Égen-földön nem bánja senki, hidd el.

Angelo

Nem akarom.

Izabella

S ha akarnád, tehetnéd?

Angelo

Nem *tehetem*, amit nem *akarok*.

Izabella

De megtehetnéd - úgy, hogy a világnak

Ne árts vele -, ha szánnád tiszta szívből,

Mint én szánom?

Angelo

Döntöttünk róla, késő.

Lucio

(félre Izabellához) Nagyon hideg vagy.

Izabella

Késő? Nem úgy! A szót, melyet kimondtál,

Még visszavonhatod! Hidd el nekem,

Hogy semmilyen nagyúri dísz e földön,

Se korona, se helytartói kard,

Se marsallbot, se ítélő talár

Nem ékesít *félúgyse*, egy urat se,

Mint a kegyelmes szív!

Ha ő van helyeden s az ő helyén te:

Te buksz el úgy, mint ő! De bezzeg ő

Nem volna ily kegyetlen, mint te vagy.

Angelo

Menj!

Izabella

Ó, Istenem, volnék csak én a bíró,

S te Izabella! Így állnánk vajon? Nem!

Megtudnád akkor, hogy mi az: bíró,

S mi az: fogoly!

Lucio

(félre Izabellához)

Csak rajta! jó nyomon vagy!

Angelo

Törvény szerint a bátyád: kárhozott.

Csak szót pocsékolsz.

Izabella

Uram Istenem!

Hisz kárhozott volt minden lélek egykor;

S ki legtöbb joggal megvethette őket,

Az lett az Üdvözítő. Szólj, mi volna,

Ha legfőbb Bíránk ítéletre vonna

Igaz valód szerint? Gondold meg ezt,

S az irgalom megszólal ajkadon,

Mint újszülött!

Angelo

Szépséges lány, nyugodj meg.

A törvényt ítelt bátyádról, nem én.

S ha vérem volna is - öcsém, fiam -,

Így járna! Holnap meg kell halnia.

Izabella Már holnap? Túl hamar! Ne még! Ne még!
 Nem érett még sarló alá! Hiszen
 A csirkét is csak idejébe vágják!
 Ne szolgáljunk az Égnek annyi gonddal,
 Mint silány önmagunknak? Ó, uram,
 Gondold csak meg: ki halt meg már e bűnért?
 Pedig de sok követte el!

Lucio *(félre Izabellához)* Nagyon jó!

Angelo A törvény nem halt meg, csupán aludt.
 Hány van, ki nem mert volna bűnbe esni,
 Ha már az első, aki vétkezett,
 Felel tetteért! Most a Jog fölébredt:
 Minden múlt bűnt felír; s mint jós tükörben:
 Meglátja a jövőendő vétkeket:
 Az újakat s a megrögzötteket,
 Miket az engedékenység tenyészt...
 Felkél a Jog s írmagjuk is kiirtja
 Egyszerre s mindörökre!

Izabella Légy kegyelmes!

Angelo Ha törvényt látok, *úgy* vagyok kegyelmes
 Az ismeretlen százakhoz, kiket
 E megbocsátott vétek sértene.
 Ez így helyes: így *egy* bűnért lakol,
 S nem él tovább, hogy újra bűnbe essék.
 Elég. Bátyád meghal. Nyugodj bele.

Izabella S elsőnek épp neked kell így ítélned,

S épp neki így elvesznie! Királyi
Az óriás erő - de zsarnoki,
Ha óriásul élsz vele.

Lucio *(félre Izabellához)* Nagyon jó!

Izabella Ha földi uraink
Tudnának mennydörögni, mint az Isten,
Nem volna Juppiternek nyugta, mert
Egét dörgetné minden senkiházi.
A dölyfös ember
Parányi kis hatalmával feszítve
Tombolva ágál a nagy Ég előtt,
Hogy reszketnek tőle az angyalok - de,
Tudom, ha a mi vérünk folya bennük,
Holtra kacagnák magukat!

Lucio *(félre Izabellához)* Csak rajta, rajta, kislány, megpuhul,
Már jó úton van, látom.

Porkoláb *(félre)* Adja Isten!

Izabella Embertársunk nem mérhetjük magunkkal.
Nagy úr gúnyt űz a szentekből: ez „élc”.
Közembernél: ocsmány szentségtörés.

Lucio *(félre Izabellához)* Most jó csapáson vagy: csak így
tovább!

Izabella Mi tiszt uraknál mérges szócska csak,
Legénységénél: parasztkáromkodás.

Lucio *(félre Izabellához)* Ezt is tudod? No még!

- Angelo** Mért ostromolsz velős mondásaiddal?
- Izabella** Mert jól tudom: a hatalom, ha vét is,
Önnönmagában hordja azt az írt,
Mely a sebet hegeszti. Szállj magadba;
Zörgess belül és kérdezd meg szived:
Nincs ott olyan, mint bátyám bűne volt?
És ha szived bevallja gyengeségét,
Ne követeld egy fél szóval se többé
Bátyám halálát.
- Angelo** *(félre)* Vér lüktet szavában,
S felkorbácsolja az én vérem is.
Isten veled!
- Izabella** Ne menj el, jó uram!
- Angelo** Meggondolom még. Jöjj el holnap újra.
- Izabella** Megvesztegetlek, jó uram! Ne menj el!
- Angelo** Hogyan? Megvesztegetsz?
- Izabella** Olyan kincsel, mit az Ég oszt meg veled.
- Lucio** *(félre Izabellához)* Majd' elrontottad!
- Izabella** Nem hitvány pénzzel, nem „próbás” arannyal,
Nem drágakővel, mely kincs vagy szemét,
Ahogy tekintjük - de igaz fohással,
Mely napkelte előtt száll fel az égbe,
Könyörgésével bőjtölő szüzeknek,
Tisztult szíveknek, kiknek gondolatja
Nem e világi.

- Angelo** Nos, jöjj holnap újra.
- Lucio** *(félre Izabellához)* Jól van; elég. Gyerünk.
- Izabella** Az Ég kegyelme óvja lelked!
- Angelo** *(félre)* Ámen:
Mert gondolatom arra tévelyeg,
Hol a fohász kolonc.
- Izabella** S holnap kegyelmed
Mikor keressem?
- Angelo** Délig bármikor.
- Izabella** Ég óvjon!

Izabella, Lucio és a porkoláb el

- Angelo** Tőled! Épp e tisztaságtól!
Mi ez? Mi ez? Ő a hibás, vagy én?
Ki vétkesebb: kísértő vagy kísértett?
Ha!
Ő nem! Nem ő a bűnös: én, csak én,
Ki napon fekszem violák között,
S csak rothadok a jótékony sugártól,
Mint hulla, míg a violák virulnak...
A szüziesség inkább föltüzel,
Mint a kacérság? Böven van bitang föld:
Mért vágyunk szentélyt romba dönteni,
Hogy bűnünk ott üssön tanyát? Fúj!
Mit is csinálsz, ki vagy te, Angelo?

Kívánod őt ocsmányul épp azért,
 Mi tisztává teszi? Hagyd élni bátyját!
 A tolvajoknak szabad útja van,
 Ha lop a bíró! Tán belészerettem,
 Hogy vágyom egyre hangját hallani,
 S habzsolni szép szemét? Vagy álmodom?
 Ó, agyafúrt a Sátán: szentet úgy fog,
 Hogy szentet tart csalétkül a horgán!
 Legvészesebb kísértés az, midőn
 Erény szerelme hajt a bűnbe. Szajha,
 Se fortéllyal, se istenadta bájjal,
 Föl nem kavart - és most e tiszta lány
 Eszem veszejt... Mindeddig, ha láttam,
 Hogy bomlik más, nevettem és csodáltam. (El)

3. szín

Egy szoba a börtönépületben.

Jön a herceg szerzetesnek öltözve és a porkoláb

Herceg   Adj' Isten, porkoláb! úgy nézem, az vagy.

Porkoláb   Az én. Mit kívánsz tőlem, jó barát?

Herceg   Szent rendem és a szeretet szavára
 A senyvedőket jöttem látogatni
 Itt börtönünkben. Adj módot reá,

Hogy lássam őket, és mondd el nekem,
Kinek mi bűne, hogy a lelki vigaszt
Ahhoz szabjam.

Porkoláb Ha éppen kell, én többet is teszek.

Jön Júlia

Nézd: ott jön egy lakónk: nemes kisasszony.
Ezt ifjúsága lángja kapta úgy el,
Hogy megperzselte jó hírét: babát vár.
A férfit, azt elítélték. Oly ifjú:
Még inkább arra való volna, hogy
Megint vétkezzék, nem hogy vesszen érte.

Herceg Vesszen? Mikor?

Porkoláb Már holnap, úgy hiszem.
(Júliához) Gondoskodtam terólad: várj kicsit,
Majd elvezetnek.

Herceg Bánod, szép lány, a bűnt, mint elkövettél?

Júlia Bánom bűnöm s a szégyent túrve túrom.

Herceg Kioktatlak lelked vizsgálatára,
Hogy próbára tedd penitenciád:
Nem kongó szó-e?

Júlia Várom oktatásod.

Herceg Szereted a férfit, ki tönkre tett?

Júlia Akár a lányt, ki tönkre tette őt.

- Herceg**   Úgy látom hát, hogy azt a szörnyű dolgot
Ti egyetértve tettétek?
- Júlia**   Igen.
- Herceg**   Akkor hát a tiéd a súlyosabb bűn.
- Júlia**   Bevallom ezt és bánom, szentatyám.
- Herceg**   Nagyon helyes, leányom: csak ne azt bánd,
Hogy vétkeztél ezt a szegényt hozta rád!
Ilyen bánat magunknak szól csupán,
De nem az Égnek. Ez csak azt mutatná,
Hogy félelemből szolgálunk neki,
S nem szív szerint.
- Júlia**   A vétket bánom s a gyalázatot
Örömmel vállalom.
- Herceg**   Így tarts ki, lányom.
Párodnak, hallom, holnap veszni kell:
Megyek lelkét előkészíteni.
Az Ég őrizzen! Benedicite! (El)
- Júlia**   Holnap veszni kell. Ó igaztalan
Szerelem: azért halasztod halálom,
Hogy rettegjem tovább!
- Porkoláb**   Szegény fiú.

Mindketten el

4. szín

*Szoba Angelo házában
Jön Angelo*

Angelo Mikor fohászodom s elmélkedem,
Fohászkozásom s elmém kétfelé jár.
Üres szavam az Égé, ám a lelkem
Nyelvemre nem hajt: ott csüng Izabellán.
Számon: az Ég; de csak kérődzi szám
A szót: szívemben burjánzik a bűn.
Az állam - kedves tanulmányom egykor -
Mint jó könyv, melyet százszor átlapoztunk:
Unalmas már. Fennen fitogtatott
Szilárd erényem elcserélhető.
A vér csak vér marad:
Ördög szarvára írhatod, hogy „angyal”,
Meg nem tagadhatja önmagát.

Jön egy szolga

Ki az?

Szolga Itt egy apáca: Izabella vagy ki...

Angelo Vezesd elém.

A szolgál el

Nagy Isten!
 Mért zúdul ide minden vér szívemre,
 Hogy csak fuldoklik tehetetlenül,
 S a többi tagból elszáll hirtelen
 Utolsó csepp erőm is?

Jön Izabella

Mi az, szép leány?

Izabella Jöttem megtudni kívánságodat.

Angelo Én azt szeretném jobban, hogyha tudnád,
 Nem kérdenéd. Bátyádnak veszni kell.

Izabella Hát így... Ég áldja meg kegyelmedet.

(Indulna)

Angelo Élhetne még. Élhetne oly soká,
 Mint te vagy én - de meg kell halnia.

Izabella Mert elítélted?

Angelo Úgy van.

Izabella S kérlek: mikor kell? Hadd készüljön úgy
 - Nagyobb vagy kisebb haladék szerint -,
 Hogy lelke kárt ne valljon.

Angelo Fúj, ocsmány bűn! Kegyelmet adhatunk
Annak is, ki a természettől ellop
Egy élő embert, hogyha megbocsátjuk
E mocskos kéjt, mely Isten képe mását
Titkon veri hamis pecsétnyomóval.
Mert van nagyobb bűn elveszejteni
Egy igazul teremtett életet,
Mint tilos úton-módon létrehozni
Egy hamisat.

Izabella Az ég színe előtt, de nem a földön.

Angelo Úgy gondolod? Most megszorítalak!
Mi lenne jobb: igaz törvény szerint
Vesszen bátyád - vagy váltságul helyette
Átadnád tested a parázna vágynak,
Mint az, kit ő bemocskolt?

Izabella Mondhatom:
Inkább adnám át testem, mint a lelkem.

Angelo Lelkedről nincs szó: kényszerű bűnök
Fölíratnak, de nem számítanak be.

Izabella Hogyan mondod?

Angelo Nem, ezt nem állítom.
Még visszavonhatom... Felelj csak erre:
Én most mint az írott törvény szava
Bátyád fejére a halált kimondom:
Nem volna-e jóság a bűnbe, mely
Megmentené a bátyád?

- Izabella**   Tedd meg azt.
A terhét én lelkemre vállalom;
Hiszen nem is bűn az, csak tiszta jóság.
- Angelo**   *Te* tedd meg azt; ha terhét vállalod,
Ellensúlyozza majd a bűnt a jóság.
- Izabella**   Ha bűn tőlem, hogy esdek életéért:
Hadd hordozom; s ha bűn tetőled az,
Hogy meghallgatsz: könyörgök majd az Égnek:
Számítassék be az én vétkemül,
S téged ne terheljen.
- Angelo**   Nem úgy. Figyelj rám.
Elméd rosszul követ: vagy együgyű vagy,
Vagy tetteted magad - s ez nem helyes.
- Izabella**   Legyek bár együgyű s mindenre gyenge,
Csak valljam is meg jámborul hibámat.
- Angelo**   Ó, bölcsesség! Szapulja önmagát -
Csak hogy ragyogjon (mint farsangi maszk
A rejtett bájról szebbeket regél,
Mint bármi meztelen báj). Nos, figyelj!
Hogy jól megérthess, szólok vaskosabban:
Bátyádnak veszni kell...
- Izabella**   Igen.
- Angelo**   Oly bűne van - napnál világosabb -,
Hogy a törvény mást nem szabhat ki rá.
- Izabella**   Igaz.

- Angelo** Mondjuk, hogy nincs más mód megmenteni
 - Ezt nem állítom, csupán felteszem -,
 Nincs mód megmenteni, kivéve egyet:
 Te, húga, megtudod, hogy megkívánt
 Egy férfi, aki befolyása által
 Vagy rangja folytán levétetheti
 bátyádról a törvény szoros bilincset...
 Nos, mondom, nincs más választás előtted:
 Vagy átadod testednek kincseit
 Az említettnek, vagy - bátyád kivégzik.
 Mit tennél akkor?
- Izabella** Csak annyit bátyámért, mint magamért.
 Ha én volnék a halálraítélt,
 Korbács nyomát rubintként hordanám,
 S úgy várnám a halált, mint nagybeteg
 A pelyhes ágyat. Csak azért sem adnám
 A testemet!
- Angelo** Akkor bátyád kivégzik!
- Izabella** A kisebb árat mégis így fizetjük:
 Inkább haljon meg egyszeri halállal
 A báty, mintsem a húga - őt kiváltva -
 Örök halállal.
- Angelo** S nem volnál így te éppolyan kegyetlen,
 Mint az ítélet, melyet úgy gyaláztál?
- Izabella** Aljas mentés vagy önkéntes bocsánat:
 Különböző dolog. Törvény kegyelme

- S oly mocskos váltság cseppet sem rokon.
- Angelo** Imént zsarnoknak mondtad még a törvényt,
S bátyád bukását nem bünszámba vetted,
Csak jó mulatságnak.
- Izabella** Uram, bocsáss meg: hogy célunk elérjük,
Gyakran beszélünk nem szivünk szerint;
Így mentegettem azt, mit gyűlölök,
Őérte, akit forrón szeretek.
- Angelo** Gyöngék vagyunk.
- Izabella** Haljon meg hát a bátyám -
Ha gyöngeségével egyedül áll.
S nem egy nagy gyarló nemzetség fia.
- Angelo** Az asszony is csak gyöngye ám!
- Izabella** Az. Mint a tükre, melyben elmereng,
S mely oly könnyen török, mint váltja képét.
- Angelo** Nocsak de most, hogy így vallasz nemedről
Asszony! Ha több vagy ennél, semmi vagy!
S ha asszony vagy - és erre vallanak
A látható jelek - mutasd ki most!
Öltsd fel a hozzá illő színeket!
- Izabella** Én, jó uram, csak egy nyelven tudok;
Nagyon kérlek, beszélj úgy, mint előbb.
- Angelo** Értsd meg: szeretlek.
- Izabella** Bátyám szerette Júliát -
S azt mondtad erre: meg kell halnia.

Angelo De nem kell, hogyha engemet szeretsz.

Izabella Tudom, hogy erényed följosít rá,
Magad kicsit csunyább színben mutatnod,
Hogy mást leplezz.

Angelo Nem! Becsületedre!
Hidd el: szavam szándékom tükrözi.

Izabella Kis becsület olyan nagy hitelhez!
Gonosz szándék! Csalás! Világcsalás!
De kikiáltom, Angelo, siess!
Most írd meg a kegyelmezést! Ha nem:
Teli torokkal hirdetem világgá,
Ki vagy valóban!

Angelo De ki hisz neked?
Szeplőtlen hírem, józan életem,
S magas rangom - ha azt mondom: hazudsz -
Elsöpri menten minden vádat.
Megfulladhatsz a sok bizonykodástól:
Mind rágalommá foszlik! Nincs megállás:
Zúgó véremre zablát nem vetek!
hajolj meg e vad indulat szavára!
hagyj minden illemet, pironkodást:
- Fölös kolonc a vágynak! - Váltsd ki bátyád:
Kívánságomra engedd át a tested!
Ha nem teszed: nemcsak fejét veszik;
Ridegséged még nyújtja is halálát
Lassú kínokkal. Holnapig felelj,

Vagy szenvedélyem rajta tombolom ki:
Zsarnok leszek! Beszélhetsz, úgyse használ:
Hamisságom súlyosabb igazadnál! *(El)*

Izabella

Kinek panaszkodjam? És hogyha szólnék,
Ki hinné el? Veszélyes száj, amely
Egy nyelven, együtt készen tartogat
Igent s nemet. A törvényt úgy csavarja,
Hogy kénye-kedvének földig hajoljon,
Igazságot s gázságot megragad,
Hogy kedvét töltsse. Bátyámhoz megyek!
Bár elbukott a vér szavára hajtva,
Oly nemes szív: ha volna húsze feje,
Húsze véres tőkén áldozná fel inkább,
Semhogy prédául adja húga testét
A fürtelemnek.
Élj, Izabella, tisztán, halj meg Claudio:
Tisztaságunk bátyánk előtt való.
Most tudja meg, Angelo mit kívánna,
és fölkészítem lelkét a halálra.

HARMADIK FELVONÁS

1. szín

A börtönben.

Jön a herceg barátjának öltözve,

Claudio és a porkoláb

Herceg   Tehát remélsz kegyelmet Angelótól?

Claudio   A nyomorultaknak nincs más vígasza,
Csak a remény.
Életre várok - s halni kész vagyok.

Herceg   Csak a halálra készülj! s bármi vár:
Élet - halál - könnyebb lesz mind a kettő.
Csak mondd az életnek: ha elveszítlek.
Olyat veszítetek, mit bolond kuporgat!
Oly semmiség vagy! Gyenge földi házad
Az égi változások kénye rázza.
Halál bolondja vagy: futsz, hogy kerüld -
S folyton felé rohansz. Nem vagy nemes:
Mi pompa tested-lelkedet vidítja -
Sárban fogant. De még bátor se vagy:
Egy féreg kis fullánkja megremegtet.
Csak álmod nyugtat el - hányszor hívod! -
S félsz a haláltól, pedig az se más.
Önnönmagad se vagy: ezernyi sejtet

A porból vétetett. Boldog se vagy:
 Küzdesz azért, mi nincs meg, s ami megvan,
 Már elfelejtetted. Állandó se vagy:
 Kedélyed kerge módra változik
 A hold szerint. Ha gazdag vagy: szegény vagy.
 Mint egy szamár, mely kincstől roskadoz,
 Cipelheted a terhet egy napig -
 S leoldja a halál. Nincs egy barátod:
 Önnön véred, ki atyjának nevez,
 Saját ágyékod édes magzata,
 Átkozza a csúzt, köszvényt és fekélyt,
 Hogy eddig el nem vitt már a pokolba.
 Az ifjúság s a vénség is csalódás:
 Csak annyi, mint egy délutáni álom.
 Szép ifjúságod pénzért, mint a rokkant,
 A szélütött vénséghez esdekel;
 S ha már öreg vagy és bőségben élsz:
 A tűz, erő, vágy, szépség - mind oda,
 Hogy vígan éld napod... Hát élet ez?
 Hisz ilyen élet száz halált takar!
 S mi mégis a haláltól rettegünk,
 Mely mindent elsimít.

Claudio

Hálásan köszönöm.
 Ha élni vágyom: csak halált lelek.
 Ha halni vágyom: életet... Legyen hát!

Izabella

(kintről)
 Áldás és békesség!

Porkoláb Ki vagy? Jöjj!
 „Adj Isten”-nek „Fogadj Isten” kijár.

Herceg *(Claudióhoz)* meglátogatlak nemsokára újra.

Claudio Köszönöm szépen, szentatyám.

Jön Izabella

Izabella Beszélhetnék egy-két szót Claudióval?

Porkoláb Isten hozott! Nézd, uram, itt a húgod.

Herceg Egy szóra, porkoláb!

Porkoláb Akár kettőre is.

Herceg Bujtass el úgy, hogy halljam, mit beszélnek.

A herceg és porkoláb el

Claudio Mi jó vigaszt hoztál, hugom?

Izabella Olyant, mint minden vigasz... Jót, nagyon jót!

A helytartónak dolga van az égben

És gyors követnek tégedet szemelt ki,

Hogy képviseld őt mindörökre ott fenn.

Készülj el gonddal és minél előbb;

Már holnap indulsz.

Claudio Nincsen semmi mentség?

Izabella Olyan van csak, mely egy fejet kiváltva

Egy szívet megrepeszt.

- Claudio** De van tehát?
- Izabella** Igen, bátyám, te életben maradhatsz;
De bírásban sátáni irgalom van;
Ha kérsz belőle: életed megadja,
De holtig megköt.
- Claudio** Börtön mindhalálig?
- Izabella** Az, az! Börtön halálig; oly bilincs,
Mely - bárha a széles világ tiéd is -
Lekötve tart.
- Claudio** Ez hogy lehet, nem értem?
- Izabella** Ha elfogadod, azzal leveted,
Mint testi ruhát, tisztességedet,
És meztelen maradsz.
- Claudio** Mi az? Beszélj!
- Izabella** Jaj, megijesztesz, bátyám! Reszketek,
Hogy majd ragaszkodsz lázas életedhez
S örök becsületnél hat-hét telet
Nagyobbra tartasz. Szólj: meg mersz-e halni?
Csak félelmünktől nő meg a halál.
A kis bogár, mit lábunk eltapos,
Testében éppolyan fájdalmat érez,
Mint egy haldokló óriás.
- Claudio** Miért szégyenítasz meg így?
Csak nem hiszed, hogy erőt koldulok
A gyöngé nádtól? Hogyha halni kell,

Úgy várom a sötétet, mint menyasszonyt,
S karomba zárom.

Izabella

Ez bátyám szava! S atyám szózata
a kriptamélyből! halál vár reád:
Tisztább vagy, semhogy megvedd életed
Egy aljas alkun. E színleg szent helytartó,
Ki jámbor képpel, megfontolt beszéddel
Az ifjúságra s minden léhaságra
Úgy csap le, mint sas a csibére - ördög!
Ha fölkaárnák lelke mocsarát,
A pokol nyílna meg.

Claudio

A jámbor Angelo?

Izabella

Ó, a pokol furfangos álruhája!
A legocsmányabb testet ékesíti
S takarja el. Képzeld csak, Claudio,
Ha szüzességem néki áldozom,
Szabad lehetsz.

Claudio

Nagy Ég! Az nem lehet!

Izabella

De!
Megengedné ez ocsmány vétek árán,
Hogy mindhalálíg vétkezz. Még ma éjjel
Vagy megteszem - szörnyű kimondani! -
Vagy holnap reggel meghalsz.

Claudio

Meg ne tedd!

Izabella

Ó, volna szó csak életemről!

Mint egy gombostűt, úgy hajítanám el,
Hogy szabadulhass!

Claudio Köszönöm, hugom.

Izabella Készülj rá, bátyám, hogy holnapra meghalsz.

Claudio Igen. De hát a vére hajtja őt is,
Hogy a törvényt, mit úgy erőszakolt.
Most fölfricskázza? Akkor az nem is bűn;
Vagy legkisebb a hét főbűn között.

Izabella A legkisebb?

Claudio Hogy is járhatna érte kárhozat?
Hát ő, a bölcs, vállalná percnyi kéjért
Az örök büntetést? Ó, Izabella!...

Izabella Mi lelt, bátyám?

Claudio Borzasztó a halál!

Izabella S utálatos a meggyalázott élet.

Claudio De meghalni! Ki tudja, hova menni?...
Hideg zugban kushadni és rohadni!...
E forró, érző, mozgó valami -
Egy sárcsomó... A játszi kedvű szellem
Tüzes folyókba vész, vagy tévelyeg
Vacogtató, irdatlan jégcsapok közt...
A láthatatlan szelek börtönében
Körülzúgni e lebegő világot!
Szörnyűbbnek lenni minden szörnyetegnél,
Mit csak felajzott, bomlott képzelet

Szűkülve fest - ó, ez kibírhatatlan!
 A legyülöltebb, gyötrő földi élet
 - Betegség, inség, vénség, börtön együtt -
 Az Éden kertje reszkető szivünknek,
 Ha zörget a halál.

Izabella Ó, jaj nekem!

Claudio Édes hugom, hadd éljek!
 Ha vétkezel, hogy bátyádat kiválsad,
 Feloldozást nyersz majd e bűn alól,
 Sőt jótett lesz az.

Izabella Ó, te szörnyeteg!
 Gyáva féreg! Gyalázatos gazember!
 Hát vétkem által kívánsz megmaradni?!
 Nem vérbűn szinte, ha testvérhugod
 Gyalázatán nyersz életet? Mit higgyek?...
 Ments Ég - anyám megcsalta tán apámat?
 Ilyen elfajzott utód nem eredhet
 Az ő véreből. Csak azért se most már!
 Vessz el! Ha csak bókolnom kéne egyet
 Megváltásodra, annyit sem csinálnék!
 Halálodért elmondok száz könyörgést:
 Egy árva szót sem megmentésedért!

Claudio De hallgass meg, hugom!

Izabella Fúj, fúj, eredj!
 Nem botlottál: a bűn természeted.
 A kegyelem kerítőd volna csak:

Jobb, ha meghalsz hamar.

Claudio Hallgass meg, hugom!

Visszajön a herceg

Herceg Egy szóra csak, egy szóra csak, leányom!

Izabella Mit óhajtasz?

Herceg Ha időt szakítanál számomra, volna egy-két szavam hozzád. Magad javát is szolgálod, ha teljesíted a kérésemet.

Izabella Fölös időm nincsen - úgy kell ellopnom egyéb dolgaimtól - , de röviden szolgálatodra állok. *(Odébb megy)*

Herceg *(félre, Claudióhoz)* Fiam, én fél füllel hallottam, mi történt itt közted meg a húgod közt. Angelónak soha esze ágában sem volt, hogy elcsábítsa Izabellát; csak az erényét tette próbára. Így gyakorolja ítélőképességét a különféle jellemeken. A te húgodban igaz becsület lakozott: jámborul megtagadta a kérést - és Angelo örült neki a legjobban. Én gyóntatója vagyok Angelónak, s tudom, hogy így igaz. Készülj hát a halálra. ne áltasd a szíved csalóka reménységgel: holnap meg kell halnod. Borulj térdre, és készülődj.

Claudio Hadd kérek húgomtól bocsánatot! Úgy elment kedvem az élettől, hogy csak azért könyörgök már: bár megszabadítanának tőle.

Herceg Ebben maradj meg. Isten veled.

Claudio el

Egy szóra porkoláb!

Jön a porkoláb

Porkoláb Mi a kívánságod, atyám?

Herceg Az, hogy amint jöttél, menj el. Hagyj magamra egy kicsit ezzel a lánnyal. Érzületem és ruhám kezeskedik róla, hogy társaságomban nem esik bántódása.

Porkoláb Igenis.

Herceg Véletlen folytán megtudtam, hogy mivel ostromol Angelo. Csodálkoznám is rajta, ha az emberi gyarlóság nem szolgálna épp elég példával efféle elbukásra. Mit fogsz csinálni, hogy a helytartónak is kedvére tégy, s a bátyádat is megmentsd?

Izabella Most megyek megadni a választ: inkább haljon meg bátyám a törvény szerint, mint hogy gyermekem szülessék törvénytelenül. De hogy csalódik a jó herceg Angelóban! Ha valaha visszatér, és beszélhetek vele: egy szót se szóljak másról, míg le nem lepleztem Angelo uralmát!

Herceg Az bizony nem ártana! Hanem, amint most áll a dolog, azzal bújna ki Angelo a vádad alól, hogy ő csak próbára akart tenni. Úgyhogy hallgasd meg jól a tanácsaimat. Azt

hiszem, nyugodt lélekkel megtehetnéd, hogy egy szegény megsértett leányt érdeme szerint megjutalmaz; bátyád kiváltképpen a kegyetlen törvény alól; magad jámbor személyén se ejts foltot - meg még a messze járó hercegnek is nagy örömet szerez. Mert hátha egyszer csak haza talál jönni, és fülébe jut a te dolgod.

Izabella

Szívesen megteszek mindent, amit igaz lelkem szerint megtehetek.

Herceg

Hallottál-e Mariannáról? Húga annak a vitéz katonának, Frigyesnek, aki tengerbe veszett.

Izabella

Hallottam arról a lányról; dicsérettel emlegették a nevét.

Herceg

Ezt a lányt kellett volna elvennie Angelónak. Eskü alatt eljegyezte magának, s már a lakodalom is ki volt tűzve. De az eljegyzés meg a kitűzött menyegzői nap közt a lánynak a bátyját, ezt a Frigyeset, hajótörés érte a tengeren. Elsüllyedt a hajója, s azon volt a húga hozománya is. Képzeld el, milyen csapás volt ez szegényre, elvesztette a bátyját, akit olyan forrón, olyan jó testvér módjára szeretett; vele együtt a hozományát; s mindennek a tetejébe elvesztette még eljegyzett vőlegényét Angelót is.

Izabella

Lehetséges volna? Így cserbenhagyta Angelo?

Herceg

Otthagya könnyei közt; *egy*et le nem törölt! Visszavonta minden esküvését azzal az ürüggyel, hogy valami becstelenséget fedezett fel a lányban. Rá se hederített a sírás-rívásra - még most is utána sóvárog Marianna. De ő

olyan, mint a márvány: öntözhetik a lány könnyei, meg nem olvad.

Izabella

Milyen jótétemény volna a haláltól, ha kiragadná e világból azt a szegény leányt! És milyen gazság az élettől, hogy az az ember még világát is élheti! De mi haszna lehet Mariannának az én ügyemből?

Herceg

Angelo szívtelen keménysége nemhogy kioltotta volna szerelmét: még szilajabbá, még tombolóbbá tette, mint torlasz a folyót. Menj el Angelóhoz; tégy úgy, mintha engednél a kérésének: ígérj meg mindent. De kösd ki ezeket: először, hogy nem maradsz nála sokáig; azután, hogy egész idő alatt teljes legyen a sötétség, és egy szó se essék; végül pedig, hogy a hely alkalmas legyen. Ha ezeket megígéri - sikerül minden. Azt a megsértett leányt rávesszük, hogy menjen el a találkozóra, és helyettesítsen téged. Ha azután kitudódik az eset, kénytelen lesz Angelo a jóvátételre. S így bátyád is megmenekül, a becsületeden sem esik csorba, szegény Marianna is boldogul, s leleplezzük a helytartót is. A leányt majd én kioktatom, Nos, hogy vélekedsz a dologról?

Izabella

Már a gondolata is megnyugtat. Bízom benne, hogy minden jó végre jut.

Herceg

Ez főképp rajtad áll. Siess hamar Angelóhoz! Ha éjszakára ágyába kér, ígérd neki, hogy meglesz. Én megyek azonnal a Szent Lukács-majorba: ott lakik Marianna, abban a körülárkolt házban. Ott tudakozódj utánam.

Izabella

Köszönöm a jó tanácsot! Isten áldjon, szentatyám!

Mindketten el

2. Szín

Utca a börtön előtt.

Egyik felől jön a herceg, szerzetesnek öltözve, mint az elébb; másik felől jön Tuskó rendőrökkel és Pompeiusszal

Tuskó

Nohát, ha közbe nem lép valaki, ha ezután is így nyaklónélkül adjátok-veszitek a lányokat-legényeket, mint a lábasjószágot, hát a végén több lesz a zabigyerek, mint a bolha.

Herceg

Szent Isten! hát ez miféle szerzet?

Pompeius

Oda a jó világ, mióta a két fekete kereset közül a vígabbikat betiltották, a rosszabbikra meg a törvény erejével prémes bekecset adtak, hogy valahogy meg ne fázzék. Báránybört varrtak belül, rókával szegték felül - ez is mutatja, hogy mindig a ravasz kerül felül.

Tuskó

Na mozgás, fickó! Adjon Isten minden jót, atyám.

Herceg

Tenedek is. Mit vétett ellened ez a gazfickó?

Tuskó

Ez, kérem alássan, a törvény ellen vétett. Sőt azt gyanítjuk, kérem, hogy tolvaj, merthogy egy igen ravasz tolvajkulcsot találtunk nála - be is küldtük mindjárt a helytartónak.

- Herceg** Nem szégyelled magad, hitvány kerítő?
Te abból élsz, hogy mást a rosszra csábítsz!
Gondold csak meg, mily ocsmány bűnök árán
Tömöd hasad s kerítsz magadra gúnyát.
Igen, mondd ezt: a mások állati,
Utálatos hancúrozása éltet:
Abból eszem, iszom, ruházodom.
Hogy hiheted, hogy élet így az élet,
Büdös mocsárban?... Hallod-e, javulj meg!
- Pompeius** Nem mondom, van valami бүдös a dologban; de én
bebizonyítom...
- Herceg** Bebizonyítod, hogy az ördögé vagy!
Neked csak ad a бүнрöl bizonyítványt!
Lecsukni түstént! Egy kis lecke ráfér
Ilyen baromra!
- Tuskó** A helytartó elé kell vinni. Az már előre figyelmeztette! A
helytartó nem szenvedheti az efféle kurafít. Ha csakugyan
kerítő, és csakugyan a helytartó elé kerül, hát azt mondom,
úgy fog járni a nyaka, mint a te derekad: kötelet kap.
- Pompeius** Itt a segítség! Itt, aki jótáll értem! Ez az úriember itt nekem
barátom!
- Jön Lucio*
- Lucio** Ni, a nemes Pompeius! No, mi az? Kullogsz a Caesar
szekere után kötve? Hát meghurcolnak diadalmenetben?

Ej, nem akad itt már egyetlen nőszemély, aki ért hozzá,
 hogy az ember zsebébe bedugja a kezit, s aztán markolva
 húzza ki? Mit mondasz, he? Mit mondasz, te vén
 húskereskedő? Semmi újság? Minden a régiben? Csak
 gubbasztunk kukán - mi? Hogy áll a bál?

Lucio Hogy van az én drágalátos bogaram, az asszonyod? Kerít-e még, he?

Pompeius Ami jó hús otthon akadt, annak mind végire járt, most aztán maga ül nyakig a pácban.

Lucio Nagyon helyes; ez a rendje; így kell ennek lenni: csak a mucik legyenek mindig frissek, a mama maradhat a pácban. Világos, mint a nap; így kell ennek lenni. Hát börtönbe vonulsz, Pompeius?

Pompeius Oda.

Lucio Katonadolog, Pompeius, menj Isten hírvél: mondd, hogy én küldtelek. Adós vagy tán, azért visznek? Vagy mi baj?

Tuskó Kerítő, kerítő: azért visszük!

Lucio Hát csak csukjátok is be. Ha kerítőnek kijár a börtön: neki van ám csak jussa hozzá! Mert annyi szent, hogy kerítő, mégpedig időtlen idők óta. Már annak született. No, Isten hírvél, jó Pompeius. Üdvözlöm a börtönt. Most aztán jó házigazda lesz belőled: őrzöd a házát.

Pompeius Remélem, hogy uraságod tanúskodik mellettem.

Lucio Azt nem Pompeius. Nem divat az manapság. Inkább kérni fogom, hogy tovább tartsanak lakat alatt. Ha nem viseled

elég béketűrően, csak azért lesz, mert több a véred, mint kéne. No, Isten veled, derék Pompeius! Minden jót, barát!

Herceg Minden jót neked is!

Lucio A kis Brigi még mindig úgy festi magát, he?

Tuskó Mozgás, mozgás!

Pompeius Aztán majd nem tetszik tanúskodni mellettem?

Lucio Se majd, se most, Pompeius. Mi újság a nagyvilágban, fráter, mi újság?

Tuskó Mozgás, mozgás!

Lucio Bújj csak be az ólba, Pompeius, bújj be.

Tuskó a többi rendőrrel és Pompeiusszal el

Mit hallottál a hercegről, fráter?

Herceg Nem hallottam semmit. Te talán tudsz valamit?

Lucio Egyik azt mondja, hogy a muszka cárnál van; másik azt mondja, Rómában: te mit gondolsz, hol van?

Herceg Nem tudom; de akárhol van is, minden jót kívánok neki.

Lucio Fene hóbortos egy tréfa volt tőle, hogy így meglépett az országból, csak hogy kipróbálja a kódisságot. Nem született rá! Bezzeg Angelo úr hercegeskedik, míg ő oda van! Ugyancsak lecsap a kiruccanásokra!

Herceg Azt jól teszi.

- Lucio** Nem ártana, ha kicsit enyhébben kezelné a paráznaságot; nagyon rigorózus ebben.
- Herceg** Elburjánzott ez a bűn: csak a szigor bír vele.
- Lucio** Való igaz, hogy ennek a bűnnek nagy az atyafisága, szép kiterjedt családja van; de lehetetlen kiirtani, míg az evés-ivást is be nem tiltják. Azt mondják, ez az Angelo nem is természetes úton, férfitől meg asszonytól lett - mit gondolsz, igaz?
- Herceg** Hát akkor hogy jött a világra?
- Lucio** Egyik azt mondja, valami habléány ivásából. Mások azt beszélnek, hogy két tőkehal nemzette... Annyi szent, hogy amit vizel, menten jéggé fagy. Ezt jó forrásból tudom. Valóságos faszent, úgy bizony.
- Herceg** Tréfás kedvedben vagy, öcsém: eljár a száz.
- Lucio** Hát micsoda szívtelenség az, halálra ítélni valakit, csak azért, mert rakoncátlan volt a gatyapőce? Tett volna ilyet a mi hercegünk? Az föl nem köttetett volna senkit, még száz zabigyerekért se; inkább fizette volna a tartásdíjat ezerért is. Ő maga se vetette meg a jó mulatságot. Nagy mester volt az ilyesmiben, az tanította meg könyörületre.
- Herceg** Én sose hallottam, hogy a herceg a nők miatt keveredett volna rossz hírbe. Nem volt efféle hajlandósága.
- Lucio** Haj de nagyon tévedsz!
- Herceg** Az nem lehet!

- Lucio** Nem-e? Hát az az ötvenéves koldusasszony? Mindig egy-egy aranyat csúsztatott a tányérjába. Megvoltak a hercegnek is a maga bogarai. Ivott is, mint a kefekötő, megsúghatom neked.
- Herceg** Rágalom, amit beszélsz.
- Lucio** Én bejáratos voltam hozzá. Óvatos legény volt ám a herceg! Azt hiszem, tudom az okát ennek a mostani eltűnésének is.
- Herceg** Mi lehet az oka? Beszélj!
- Lucio** Megbocsáss, de ez titok; nem szalaszthatom ki a számon. S tudod-e, hogy az ország nagyobb fele mégis bölcsnek tartotta a herceget?
- Herceg** Bölcsnek?! Nem is kétséges, hogy az!
- Lucio** Tökéletlen, műveletlen, kelekótya fráter.
- Herceg** Vagy irigységből beszélsz így, vagy bolondságból, vagy tévedésből. Még irigyeinek is el kell ismerniök a tudóst, az államférfit, a hadvezért. Ostobaságra vall, amit beszélsz. Vagy ha nem vagy ostoba: elvakít a rosszindulat.
- Lucio** Ismerem a herceget és szeretem is.
- Herceg** A szeretet tisztább ismerettel szól; az ismeret pedig melegebb szeretettel.
- Lucio** Ugyan már, uram, tudom én, amit tudok.
- Herceg** Alig hiszem; azt sem tudod, mit beszélsz! De ha egyszer teljesül kívánságunk, és visszatér a herceg, szeretném, ha felelnél előtte. ha becsülettel szóltál, lesz bátorságod, hogy

helytállj érte. Kötelességem, hogy erre figyelmeztesselek.
Mondd csak, hogy hívnak?

Lucio Luciónak; jól ismer a herceg.

Herceg Még jobban fog ismerni, ha megérem, hogy hírt adhatok
neki rólad.

Lucio Nem félek én tetőled.

Herceg Ohó, te azt reméled, hogy a herceg nem tér többet vissza.
Vagy nagyon is jámbor ellenfélnek tartasz. De igaz is, nem
sokat árthatok neked: letagadod te mindezt.

Lucio Fejemet rá, hogy nem! Rosszul ismersz, fráter! De hagyjuk
ezt. Nem tudod, meg kell-e hát holnap halni Claudiónak
vagy se?

Herceg Mért kellene meghalnia?

Lucio Hogy miért? Csak mert tölcsért dugott palackba. Bár csak
visszatérne a herceg! Ez a másik, ez az impotens potentát
még elnépteleníti az egész tartományt önmegtartóztatás
útján. Már a verebeknek is tilos a háza ereszébe fészkelni,
merhogy olyan paráznák. Bezzeg a herceg a sötét dolgokat
sötétben hagyta, nem rángatta napvilágra. Bárcsak
visszatérne! Lám, ezt a Claudiót elítélték, amiért
kikapcsolta a nadrágszíjat. Isten veled, derék barát;
imádkozz értem. hanem újra mondom: a herceg röptében a
legyet. Nem változott semmit: most is összenyalakodna
azzal a koldusasszonnyal, akárhogy szaglik a
fokhagymától. Mondd, hogy én mondtam. Isten veled. *(El)*

Jönnek Escalus, a porkoláb és rendőrök Tekerinével

Escalus Gyerünk! Börtönbe vele!

Tekeriné Én jó uram, legyen jó hozzám! Kegyelmedet
könyörületesnek tartják. Én jó uram!

Escalus Kétszeri, háromszori figyelmeztetés után megint
ugyanabban a bűnben! Erre még a megtestesült Könyörület
is tajtékszó tirannussá válik!

Porkoláb Álló tizenegy esztendeje kerítösködik, kérem alássan.

Tekeriné Uram, ezt csak az a Lucio fogta rám. Teddszét Kati
kisasszonynak gyereke lett tőle, még a herceg idejében,
házasságot is ígért neki, most Fülöp és Jakab napján lesz a
gyermek tizenöt hónapos, én magam tápláltam, s lám, ő
meg hogy bánik velem.

Escalus Az a fickó igen nagy betyár; hívjátok csak elém! Ezt meg
börtönbe! Rajta! Szót se többet!

A rendőrök, Tekeriné el

Hallod, porkoláb, Angelo nem enged. Claudiónak meg
kell halnia holnap. Szerezz neki papot, hogy elkészüljön
keresztyéni módon.

Porkoláb Kegyelmed engedelmével ez a barát már járt nála, és
oktatta, hogy békéljen meg a halállal.

Escalus Jó estét, szentatyám.

- Herceg** Kegyelem és békesség!
- Escalus** Hová való vagy?
- Herceg** Nem ebbe az országba, de a dolgom
Most ide szólít. Szerzetes vagyok,
Kegyesrendi, a tengerről jövök,
Egy külön ügyben Őszentsége küldött.
- Escalus** Mi újság kinn a nagyvilágban?
- Herceg** Semmi: csak hogy a tisztesség olyan lázba esett, le nem hűl
már, csupán a sírban. S mindenki azon kap, ami új. S
olyan bajos bármiféle életpályán megvénülni: ha valaki
egynél kitart, az már virtusszámba megy. Kevés az eleven
igazság, hogy fenntartsa a társadalmat; de a fenntartás
nélkül el lehet átkozni minden társaságot. Ebben fő a feje a
világ bölcseinek. Mindez elég ócska újság, de míg e világ -
érvényben marad. Mondd uram, miféle ember volt a
herceg?
- Escalus** Olyan ember volt, aki elsősorban önmagát igyekezett
megismerni.
- Herceg** Milyen multságban lelte kedvét?
- Escalus** Jobban mulatott, ha másokat látott örülni, mint ha őt
akarták mulattatni. Mértékletes uraság volt. De hagyjuk
már a herceget sorsára - minden jót neki -, azt szeretném
inkább tudni: milyen lelkiállapotban találtad Claudiót?
Hallom, meglátogattad.

- Herceg** Megvallja, hogy bírāja nem mérte hamis mértékkel, és alázatosan meghódol a törvény ítélete előtt. Először még hallgatott a gyarlóság szavára: áltatta magát az élet hiú reménységével; de én szépszerével kinyitottam a szemét, s már el van szánva a halálra.
- Escalus** Leróttad kötelességed az Égnek, s szolgáltál hivatásoddal a rabnak. Fáradoztam én is a szegény fiú érdekében, de Angelo oly hajthatatlan volt; el kellett ismernem: ő a megtestesült Igazság.
- Herceg** Ha tulajdon életmódja megfelel keménységének: rendben van. De ha ő is botlani talál: magamagát ítélte el.
- Escalus** Megyek meglátogatni a rabot. Isten áldjon.
- Herceg** Béke veled!

Escalus és a porkoláb el

NEGYEDIK FELVONÁS

1. Szín

*A körülárkolt ház a Szent Lukács-majorban.
Jön Marianna és az apród*

Apród *(énekel)*
Vidd az ajkad! Hízeleg!
S esküvését megszegi!
Hajnalcsillag szép szemed,
De a hajnalt rászedi.
Csókra vágyik ajkad is, ajkam is;
Szerelem pecsétje az - csak hamis.

Marianna Hagyd most a dalt és gyorsan állj odébb!

Apród el. Jön a herceg, szerzetesnek öltözve

Atyám, bocsáss meg! szívemből kívánnám,
Hogy bár ne leltél volna zeneszónál.
Hidd el, kérlek, hogy nem gyönyört adott,
Csak csillapította a bánatot.

Herceg Jól van. Mondd csak, nem keresett ma itt engem valaki?
Éppen erre az időre ígértem, hogy itt leszek.

Marianna Nem keresett senki. Itt ültem egész nap.

Jön Izabella

Herceg Elhiszem. Lám, épp most jön. Megkérlek szépen: távozz egy kicsit. Alighanem hamarosan hívlak. Saját érdekedben!

Marianna el

Herceg No, mi újság jó helytartó urunkról?

Izabella Egy kertje van kerítve téglafallal
S mellette még egy szőlőskert nyugatról,
Annak van egy nagy deszkaajtaja:
Azt nyitja - nézd csak - itt e vastagabb kulcs,
Emez meg egy kis ajtóhoz való,
Az vezet át a szőlőből a kertbe.
Megígértem, hogy meg fogok jelenni
Koromsötét éjféلكor ott a kertben,
S szólítom őt.

Herceg De hát magadtól eltalálsz oda?

Izabella Figyeltem én az útra éberem.
Ő nagy suttogva, bűnös buzgalommal
Végigmutatta - nem feledve semmit -
Két ízben is.

Herceg S nem állapototok meg
Egyébben, mire majd vigyázni kell?

Izabella Nem, semmiben. Csak hogy sötét legyen.
És értésére adtam néki azt is,

Hogy ott időznöm nem lehet soká.
 Azt mondtam, hogy szolgáló lesz velem,
 Ki vár reám és azt gondolja rólam,
 Bátyám ügyében járok ott.

Herceg

Nagyon jó.
 De Mariannának még szót se szóltam
 Erről az ügyről. Leányom! Jöhetsz!

Visszajön Marianna

Ismerkedj össze, kérlek, e leánnyal:
 Ő segít rajtad.

Izabella

Minden vágyam az.

Herceg

Hiszed, hogy a javadat akarom?

Marianna

Hiszem, atyám, és tapasztaltam is.

Herceg

Akkor hát fogjad kézen új barátnőd:
 El fog neked beszélni valamit.
 Én addig várok. Csak siessetek!
 Közel van már a ködös éjszaka.

Marianna

Talán vonuljunk el kicsit.

Marianna és Izabella el

Herceg

Ó, rang, ó, nagyság! Milliók szeme
 Kacsintva néz rád, és bármit tesz:
 Ellentmondó hamis híresztelés

Kötetszám kél nyomán. Ezer vad ötlet
Mind köréd fonja bódult álmait
S káprázva torzít...

Visszajön Marianna és Izabella

Izabella Vállalkozik mindenre, szentatyám,
Ha te tanácsolod.

Herceg Nemcsak tanácslom,
De kérem is.

Izabella Nem kell sokat beszélned;
De búcsúzaskor halkan súgd fülébe:
„Gondolj bátyámra!”

Marianna Csak ne félts te engem!

Herceg S te is, leányom: egy csöppet se félj!
A férjed ő régibb kötés alapján.
Így összehozni bennetek - dehogyan bűn!
Törvény szerinti jussod őreá
Cselünk tisztára mossa. Nos, gyerünk:
Csak úgy aratunk, ha előbb vetünk.

Mind el

2. Szín

A börtönben.

Jön a porkoláb és Pompeius

- Porkoláb** Gyere csak Popó. Le tudod-e vágni egy embernek a fejét?
- Pompeius** Le én, ha legényemberről van szó; mert házasember már az ő feleségének feje, és asszonynak a fejét én le nem tudnám vágni soha.
- Porkoláb** Eridj a tréfáiddal. Felelj világosan. Holnap reggel kell meghalni Claudiónak és Bernátnak. Van itt a börtönünkben egy hivatalos ítéletvégrehajtó: annak volna szüksége segítségedre a munkában. Ha vállalod, hogy pribék leszel mellette, megszabadulsz bilincseidről; ha nem, le kell ülnöd egész büntetésedet, s szabaduláskor még jól össze is vernek, amiért olyan megátalkodott kerítő voltál.
- Pompeius** Én emberemlékezet óta törvénytelen kerítő voltam, de most megelégszem, ha törvényes pribék lehetek. Boldog volnék, ha némi szakmai oktatásban részesítene a kolléga.
- Porkoláb** Hé, Rémes! Hol az a Rémes?

Jön Rémes

- Rémes** Hívtak?
- Porkoláb** Nézd, ez a fickó fog neked holnap segíteni a kivégzésnél. Ha úgy látod, rátermett, szerződj vele egész évre, aztán hadd lakjék itt veled. Ha nem, akkor dolgoztasd most az egyszer, azután csapd el. Különben nem panaszkodhat, hogy árt a hírnevnek, ha veled dolgozik: kerítő volt.
- Rémes** Kerítő? Pfuj! Még szégyent hoz a művészetünkre!
- Porkoláb** Hallgass, te sem vagy különb: egyik tizenkilenc, a másik egy híján húsz. *(El)*
- Pompeius** Kérem, uram, kegyes engedelmeivel - mert gondolom, az engedelme önnek is kegyes, csak a nézése ilyen kegyetlen - , kegyes engedelmeivel, uram: művészetnek nevezte foglalkozását?
- Rémes** Annak hát. Művészetnek.
- Pompeius** A festészet, az például művészet, úgy tudom. A szajhák pedig, akikkel én foglalkozom, festés nélkül meg sem tudnának élni. Ez is bizonyítja, hogy az én foglalkozásom, az művészet. De hogy mi művészet lehet az akasztásban? Ha fölakasztanak, se tudom kitalálni.
- Rémes** Művészet az, barátom.
- Pompeius** Mi címen?
- Rémes** Az igaz ember ruhája mind illik a gazemberre is.

Pompeius Mert ha szűk is a gazembernek: az igaz ember azért épp elég bőnek találja; s ha elég bő is, a gazember azért csak szűknek érzi. Szóval az igaz ember ruhája mind illik a gazemberre.

Visszajön a porkoláb

Porkoláb No megegyeztetek?

Pompeius Fölcsapok szolgájának, kérem, mert úgy találom, hogy a hóhér foglalkozása mégiscsak bűnbánóbb, mint a kerítőé: a hóhér többször kér bocsánatot.

Porkoláb Te meg készítsd elő a tőkét meg a bárdot holnap négy órára.

Rémes No, te kerítő, kitanítlak a mesterségemre, gyere csak.

Pompeius Szíves örömet tanulok, uram. És remélem, ha egyszer az ön nyakának lesz rám szüksége, elég ügyesnek fog találni. Mert tudom, kérem, hogy hálával tartozom szívességéért.

Porkoláb Hívjátok Bernátot és Claudiót!

Pompeius és Rémes el

Ezt sajnálom. De azt? Lehetne bátyám

A hitvány gyilkos: még akkor se szánám.

Jön Claudio

Lásd, a parancs kivégzésedre itt van.
Éjfélre jár; s holnap reggelre, nyolckor,
Te halhatatlan vagy. Bernát hová lett?

Claudio Oly jámborul szunnyad, mint egy zarándok,
Ha elcsigázta istenes törődés.
Az föl nem ébred!

Porkoláb Ki segíthet itt?
Te készülj el...

Zörgetnek kint

De csönd, mi ez a nesz?
Nyugtassa meg lelked az Úr.

Claudio el

Megyek már!
Remélem itt a megkegyelmezés
Vagy tán halasztás a szegény fiúnak.

Jön a herceg szerzetesruhában, mint előbb

Isten hozott atyám!

Herceg Lengjen körül
Az éjnek minden védő szelleme,
Jó porkoláb. Nem járt itt senki sem?

Porkoláb Az esti harang óta senki sem.
Herceg De Izabella?...
Porkoláb Nem.
Herceg Majd nemsokára.
Porkoláb Claudiónak mi reménye van?
Herceg Van egy kevés.
Porkoláb Kegyetlen bíró!
Herceg Nem az, nem az! mert életmódja is
Zord szigorának ösvényén halad.
Ő szent tartózkodással győzi le
Magában azt, amit másokban üldöz.
Ha azt, mit büntet, ő is elkövetné,
Méltán neveznétek zsarnoknak őt;
De így: igazságos.

Zörgetnek kint

Most vannak itt!

A porkoláb el

Ez emberséges foglár. Ritkaság,
Hogy jószívű az edzett porkoláb.

Ismét zörgetnek

Ki zörget úgy? Sürgős lehet neki,
Hogy így nyaggatja azt a rossz kisajtót.

A porkoláb visszajön

Porkoláb Hadd várjon ott, amíg a szolga fölkel,
Hogy ajtót nyisson neki; már hivattam.

Herceg Claudióra nincs új rendelet,
Csak az, hogy holnap haljon meg?

Porkoláb Bizony nincs

Herceg Akármilyen közel a virradat:
Még reggelig fogsz újat hallani.

Porkoláb Tán tudsz valamit? Már én azt hiszem,
Nem vonják vissza. Nem volt erre példa.
És Angelo úr, a bírói székből,
Az ellenkezőjét nyilvánosan
Hirdette ki...

Jön egy követ

Herceg Claudiónak itt a kegyelem!

Követ *(levelet ad át)* Angelo úr küldi neked ezt az írást. Továbbá
általam izeni, hogy annak legkisebb pontjától is el ne térj:
se az időre, se a dologra, se semmi egyéb körülményre

nézve. Adjon Isten jó napot! Mert úgy látom, kel már a nap.

Porkoláb Engedelmeskedem!

Követ el

Herceg *(félre)*

Lám, itt a kegyelem! Oly bűn jutalma,
Melynek van a kegyosztón is hatalma.
A vétek milyen fürgén terjed el,
Ha a nagyok között otthonra lel!
S ha vétek ad kegyelmet, bőven adja:
Bűn kedvéért a bűnöst futni hagyja. -
Mi újság?

Porkoláb Amint mondtam: Angelo úr - úgy látszik - azt hiszi, hanyag vagyok a kötelességemben, azért noszogat most váratlanul ilyen nagyon. Furcsállom, mert sose szokta azelőtt.

Herceg Hadd hallom!

Porkoláb *(olvás)* „Bármilyen ellenkezőt találisz is hallani, négy órákor végeztess ki Claudiót. Délután pedig Bernátot. Nagyobb bizonyosság okáért küldd el nekem öt órára Claudio fejét. Hajtsd ezt végre pontosan, meggondolván, hogy több függ tőle, mint amennyit most elárulhatok. El ne mulaszd tehát megtenni kötelességedet: életeddel felelsz érte.” - Mit szólna ehhez, uram?

Herceg Ki az a Bernát, akit délután kell kivégezni?

- Porkoláb** Cseh születésű. De szinte itt nevelkedett: kilenc éve rab.
- Herceg** Hogy lehet az, hogy a herceg se szabadon nem eresztette, se ki nem végeztette? Úgy hallottam, mindig vagy így, vagy úgy cselekedett.
- Porkoláb** A jóakarói mindig kijárták neki a halasztást. De meg igaz is, egész mostanáig (hogy Angelo úr lett a kormányzó) nem bizonyult rá teljesen a gaztett.
- Herceg** Most már kétségtelen?
- Porkoláb** Nyilvánvaló. Maga se tagadja.
- Herceg** Töredelmesen viseli magát a börtönben? Látszik rajta a megrendülés?
- Porkoláb** Olyan ember az: nem fél jobban a haláltól, mint a részeg az álomtól. Nem gondolkozik, nem töpreng, nem is fél, hogy: mi volt? mi van? mi lesz? Fittyet hány a mulandóságnak, pedig máris halál fia.
- Herceg** Oktatás kell neki!
- Porkoláb** Nem kell annak. Itt a börtönben mindig megvolt a szabadsága. Ha engednénk, hogy megszökjék, akkor se szöknék meg. Leissza magát, naponta többször - ha ugyan nem egyfolytában tökrészeg napokig. Akárhányszor fölkellettük álmából, mintha vinnénk már kivégezni - mutattuk neki a hamis rendeletet -, föl se vette!
- Herceg** Róla még szó lesz hamarosan. Porkoláb, a te homlokodra tisztesség és állhatatosság van írva. Ha nem helyesen olvastam le, akkor cserbenhagyott a régi tudományom. De

én bízom az emberismeretemben: vállalom a kockázatot...
Ez Claudio, akinek kivégzésére parancsot kaptál, nem vétett nagyobbat a törvény ellen, mint Angelo, aki elítélte. Hogy erről világosan meggyőzzelek: csak négy napi haladékot kérek. De ez ügyben még sürgősen meg kell tenned egy kockázatos szívességet.

Porkoláb

Éspedig?

Herceg

El kell halasztani a kivégzést.

Porkoláb

Uramisten, hogy tehetném ezt, mikor ki van tűzve még az óra is! És világos parancsom van - büntetés terhe alatt -, hogy elküldjem a fejét Angelónak! Ha ettől csak körömfeketényt is eltérek, magam is úgy járok, mint Claudio.

Herceg

Szerzetesi eskümrre: kezeskedem érted, ha megfogadod utasításaimat. Végeztess ki ma reggel ezt a Bernátot, s az ő fejét küldd el Angelónak.

Porkoláb

Angelo látta mind a kettőjüket: megismerné az arcát.

Herceg

Ó, a halál nagy maszakmester. És te is segíthetsz neki. Kopaszítsd le a fejét, vágd le a szakállát, aztán mondd azt: a vezeklő maga kérte, hogy így megnyírják halála előtt. Tudod, hogy ez a szokás. Esküszöm a szentre, kit szolgállok: ha nem jó szerencse származik rád mindebből - én az életemmel állok ki melletted!

Porkoláb

Megbocsáss, szentatyám: esküm ellen volna.

Herceg

A hercegnek esküdtél föl vagy a helyettesének?

- Porkoláb** A hercegnek és a helyettesének.
- Herceg** Elhiszed, hogy nem követtél el hibát, ha a herceg igazolja eljárásodat?
- Porkoláb** De hát valószínű-e, hogy igazolja?
- Herceg** Nem valószínű: bizonyos. Mivel azonban látom, hogy félsz, s hogy se köntösöm, se feddhetetlenségem, se rábeszélésem egykönnyen meg nem hajlít: tovább megyek, mint szándékoztam, s minden félelmet kiirtok belőled. Nézd csak: itt a herceg kézjegye és pecsétje. Nem kétlem, hogy láttad már a keze írását, s ismered a pecsétjét.
- Porkoláb** Ismerem mindkettőt.
- Herceg** Ebben az áll, hogy a herceg visszatér! Tüstént elolvashatod, ha tetszik, és láthatod belőle, hogy két nap se telik belé - itt lesz. Angelo ezt nem tudja, mert ő éppen ma különös tartalmú levelet kap: mondjuk, hogy a herceg meghalt; vagy hogy valami monostorba vonult - de véletlenül se azt, ami itt meg van írva! Ni, a hajnalcsillag már költögeti a juhászt. Ne kíváncsiskodj: hogy is lehetséges mindez? A nagy titok is egyszerű, mihelyt kiszül. Hívd azt a hóhért, aztán le a Bernát fejével! Én majd mindjárt meggyóntatom, és előkészítem egy jobb világra. Most még csodálkozol, de ez az írás teljességgel meg fog győzni. Gyerünk! Már szinte megvirradt.

Mindketten el

3. szín

*Ugyanott; más helyiség.
Jön Pompeius*

Pompeius

Á, olyan ismerős vagyok itt, akár otthon az üzletünkben. Azt hihetné az ember, hogy a Tekeriné asszony tulajdon házában van, annyian vannak itt a régi kuncaftjai közül. Itt van először is ő maga. Aztán Húbele úrfi. Százkilencvenhét fontnyi csomagolópapír meg száraz gyömbér miatt került ide; öt márka készpénzecskét csinált magának a dologból. Igaz, hogy a gyömbér nem volt valami kelendő, mert az öregasszonyok mind meghaltak. Aztán itt van Beszédes uram Fülesdi mesternek, a selyemárusnak jóvoltából. Valami négy öltő atlaszruha miatt ruházzák meg mindjárt. Aztán itt a fiatal Bezzeg uraság, meg Csömör úrfi, meg Derekas uram, meg Bunkóczy, a kardforgató, meg Örökösi, aki eltette láb alól, a mulatós Csapocskát, meg Csaplak, a bajnok, meg a derék Cselleng, a nagy utazó, meg a dühös Kis Kancsó, aki leszúrta Nagy Kancsót - meg még vagy negyvenen, gondolom. Mind nagylegények voltak a mi mesterségünkben, most aztán itt vannak Isten kegyelméből...

Jön Rémes

- Rémes** Hé, te, kerítsd elő Bernátot.
- Pompeius** Bernát úr! Keljen föl, mert nyakazzuk, Bernát úr!
- Rémes** Bernát, hé!
- Bernát** *(kintről)*
Rosseb a torkotokba! Mit lármáztok? Ki az?
- Pompeius** Jóbarát: a hóhér. Meg kell tennie, kérem, azt a kis szívességet, hogy fölkel, és kivégezteti magát.
- Bernát** *(kintről)*
Kuss, pimasz, kuss innen! Álmos vagyok.
- Rémes** Mondd neki, hogy ébredjen, mégpedig hamar!
- Pompeius** Kérem, Bernát úr, ébredjen föl! Csak a kivégzésre, azután alhat.
- Rémes** Menj be hozzá, aztán penderítsd ki.
- Pompeius** Jön már, kérem, jön, hallom, hogy zörög a szalmája.
- Rémes** A bárd a tőkén van már?
- Pompeius** Minden megvan, kérem.
- Jön Bernát*
- Bernát** Ni, mi az Rémes? Mi újság tifelétek?
- Rémes** Most már komolyan szeretném látni, hogy megkezded az imádkozást: nézd csak, itt a parancs.
- Bernát** Te pimasz! Hisz egész éjjel ittam! Nem készültem elő.

Pompeius Ó, kérem, annál jobb. Ha valaki egész éjjel iszik, jókor reggel pedig lenyakazzák, utána alhat egész nap istenigazában.

Rémes Nézd csak, barátom, ott jön a gyóntatópapod. Még mindig azt hiszed, hogy tréfálunk?

Jön a herceg szerzetesnek öltözve

Herceg Hallottam, atyámfia, milyen gyorsan kell elköltöznöd, s felebaráti szeretettől indítva eljöttem, hogy oktassalak, vigasztaljalak, és veled együtt imádkozzam.

Bernát Velem ugyan nem! Egész éjjel ittam, mint a kefekötő; nekem több idő kell, hogy előkészüljek - ha bunkósbottal verik is szét a fejemet -, nekem több idő kell! Én rá nem állok, hogy máma haljak meg, annyi szent.

Herceg De meg kell halnod. Kérlek, nézz előre
Az ösvényen, melyen haladni fogsz.

Bernát De esküszöm, hogy nem halok meg máma, ha mind énnekem prédikáltok is!

Herceg De hallgass ide...

Bernát Egy szót se! Ha valami mondanivalód van, gyere a cellámba, onnan máma ki nem mozdulok. *(El)*

Herceg Sem élni nem tud, sem meghalni. Kőszív!

Rémes és Pompeius el. A porkoláb jön.

- Porkoláb** Vigyétek, emberek: tőkére véle!
No szentatyám, hogy tetszik a rabunk?
- Herceg** Még készületlen, nem való halálra.
Ily állapotban átereszteni
A másvilágra: biztos kárhozat.
- Porkoláb** Atyám, az éjjel elvitte a hagymáz
Egy megrögzött kalózunk: Ragozint.
Claudióval éppen egyidős;
Haja, szakálla éppolyan színű.
Ne hagyjuk inkább élni ezt a latrot,
Hogy hadd térjen meg, és ne küldjük inkább
A helytartónak Ragozin fejét?
Claudióhoz jobban is hasonlít!
- Herceg** Az Isten ujja ez! Siess hamar:
Közel a perc, mit Angelo kitűzött!
Rajta: küldd a fejet parancs szerint!
Én meg rábírom végre-valahára
E tuskót, hogy készüljön a halálra.
- Porkoláb** Meglesz, atyám, azonnal megteszem.
De délután Bernáton már a sor.
S Claudióval aztán mit teszünk,
Hogy bajt ne hozzon rám, ha tán kiszülne,
Hogy életben maradt?
- Herceg** Bernáttal együtt titkos helyre zárd el,
És mielőtt még pályáján a nap
E föld lakóit másodszer köszönti:

Te dolgodban biztos leszel.

Porkoláb Alázatos szolgád vagyok.

Herceg Küldd a fejet Angelóhoz,

A porkoláb el

Én meg most mindjárt írok Angelónak -
 A porkolábbal küldöm el... Tudatjuk,
 Hogy nemsokára már otthon leszünk,
 S több fontos érdek késztet arra, hogy
 Bevonulásunk nyilvános legyen.
 Úgy rendeljük, hogy városunk alatt
 A szent kútnál legyen fogadtatásunk.
 Majd hidegvérrel, méltóságosan
 Elbánunk Angelóval!

A porkoláb visszatér Ragozin fejével

Porkoláb No, itt a feje. Én magam viszem.

Herceg Ez sikerült, csak fordulj vissza gyorsan:
 Még egy-két dolgot el kell mondanom
 Úgy, hogy ne hallja más.

Porkoláb Tüstént jövök.

A porkoláb el

Izabella*(kintről)*

Áldás, békesség!

Herceg

Ez Izabella! Tudakolni jön:

A kegyelem megérkezett-e már?

Eltitkolom, hogy minden jóra fordult:

Hadd kapjon akkor vigaszt bánatára,

Mikor már semmit sem remél!

*Izabella jön***Izabella**

Szabad?

Herceg

Szép jó reggelt, te kedves, szép leány!

Izabella

Kitüntető ilyen szent férfiútól...

Megérkezett a helytartó kegyelme?

Herceg

Ő e világtól megváltotta bátyád:

Fejét vették s elküldték Angelónak.

Izabella

Nem! Nem igaz!

Herceg

De így igaz. Most jámbor türelemmel

Mutasd meg bölcsességedet.

Izabella

Nem, nem! Megyek: kivájom a szemét!

Herceg

Nem fognak hozzá beereszteni.

Izabella

Jaj, szegény bátyám! Árva Izabella!

Gonosz világ! Átkozott Angelo!

Herceg

Ez neki mit sem árt - s neked se használ;

Hagyd abba hát s az Égre bízd ügyed.
 Figyelj szavamra: meglátod, amit
 Mondok, az utolsó hangig színigaz.
 A herceg holnap jön - töröld le könnyed! -,
 Egy szerzetestársam mondotta ezt:
 A gyóntatója. Hercegünk üzent
 A helytartónak s Escalusnak is,
 Kint a kapuknál készülnek fogadni
 S tisztük letenni. Türtőztesd magad
 S a jó utat válaszd, mit én ajánlok:
 Tiéd lesz úgy a győzelem e férgen;
 Tiéd a herceg kegye és a bosszú;
 Tiéd a becsület!

Izabella

Vezess, atyám!

Herceg

Itt egy levél: vidd ezt Péter baráthoz!
 Ebben tudatta ő, hogy jön a herceg.
 Mutasd ezt jelnek, s mondd, hogy kéretem
 A Marianna házához ma este.
 Mindkettőtök dolgát Péterre bízom,
 Ő a herceghez vezet titeket:
 Ott szemtől szembe vádold Angelót!
 Én, szegény fejem, nem leszek jelen:
 Szent fogadalmam elszólít. No, menj,
 Vidd ezt az írást. Szárítsd fel nyugodtan
 Könnyeidet! Ne higgy e szent ruhának,
 Ha nem mondtam valót! Ki az?

Jön Lucio

Lucio Jó reggelt! Hé, barát, hol a porkoláb?

Herceg Nincs itt.

Lucio Ó, szép Izabella, a szívem belesápad, ha látom, hogy milyen piros a szemed! Csak légy türelmes. Magamnak is be kell érnek ebédre-vacsorára kenyérrrel-vízzel. A fejem miatt nem merem megtölteni a hasamat. Egyetlen jó nagy zabán rajtaveszíthetnék. De azt is mondják, holnap megjön a herceg. Biz' Isten, szerettem a bátyád, Izabella. Még ma is élhetne, ha az a hóbortos herceg nem koslat valami sötét sikátorban.

Izabella el

Herceg A herceg ugyan nem köszöni meg az ilyen híresztelést. Ami ráadásul mégcsak nem is igaz.

Lucio Fráter, te nem ismered olyan jól a herceget, mint én! Nagyobb mesterlövész az öreg, mint gondolnád.

Herceg No, azért még megfelelsz valamikor. Isten áldjon.

Lucio Megállj! Én is veled megyek. Csinos kis históriákat mondhatok a hercegről.

Herceg Túlontúl sokat mondtál már eddig is - ha ugyan igazat szóltál. Ha meg hazudtál: akár a szádat se nyitottad volna ki!

- Lucio** Egyszer a herceg elé idéztek, mert gyereket csináltam egy szotykának.
- Herceg** Úgy?
- Lucio** Úgy bizony. De le kellett tagadnom, különben még összeházasítottak volna azzal a kapcaronggyal.
- Herceg** Barátom, a társaságod inkább mulatságos, mint tisztességes. No, minden jót!
- Lucio** Veled megyek még a sarokig. Ha bánt a malac beszéd, inkább visszanyelem. Én, fráter, olyan vagyok, mint a bogáncs: ragadok.

Mindketten el

4. szín

*Szoba Angelo házában.
Jön Angelo és Escalus*

- Angelo** Amit tettem, kiforgat önmagamból.
Oly béna lettem!... Megrontott leány!
S a legelső ember rontotta meg:
A törvény őre! Hej, ha azt a lányt
Nem késztené hallgatni szűz szemérem,

- Hogy megleckéztethetne most!
- Escalus** Egyik levele a másikat cáfolja!
- Angelo** Zagyván, értelmetlenül! Valósággal úgy viselkedik, mint egy bolond. De talán a józan ész leinti. Adná Isten, hogy ne lenne semmi baj az eszével. Miért fogadjuk a kapunál? Mért tegyük le ott a tisztségünket?
- Escalus** Én sem értem.
- Angelo** Hírnevem
Oly szeplőtlen, hogy vádoló szava
Hozzám se fér! És miért kell egy órával bevonulása előtt kihirdetnünk, hogy aki valami igazságtalanság orvoslását kívánja, terjessze elő kérelmét az utcán?
- Escalus** Ezt azzal indokolja, hogy egyszerre akarja elintézni a panaszokat.
- Angelo** Csak rajtavesztene!
- Escalus** Ezzel véd meg a későbbi vádaskodástól; minden további panasz érvénytelen.
- Angelo** Élhetne még az a fiú...
Hirdesd ki akkor hát a nép között.
Legyenek ott.
- Szolga** Meglesz
- Angelo** De hátha vad ifjú vére megbosszulta volna, hogy beszennyezve kapta életét... Holnap reggel... beszólok érted gyalázat árán?...
- Escalus** Isten veled! (*El*)

Angelo

Jó éjszakát.

Ó bár élne mégis!

Jaj, csak egyszer ne legyünk kegyesek,

S nem ismerünk már igent, se nemet.

(El)

Jön Péter barát Izabellával és Mariannával

Péter

Gyertek, találtam nektek jó helyet,

A herceget szemközt kapjátok onnét:

El nem kerülhet. Kétszer szólt a kürt már!

Az érdeemes, rangos polgárok is

Kint vannak mind a városkapunál!

A herceg tüstént bevonul: gyerünk!

ÖTÖDIK FELVONÁS

1. szín

A városkapunál.

A háttérben áll Izabella, Péter barát és az elfátyolozott Marianna. Jön egyik felől a herceg, Varrius, urak, másik felől Angelo, Escalus, Lucio, a porkoláb, rendőrök és polgárok

Herceg   Köszöntelek szívből, jó Angelo!

Örömmel látlak, derék Escalus!

Angelo és Escalus   Boldog legyen fenséged visszatérte!

Herceg   Őszinte hálánk mindkettőtöké!

Érdeklődtünk s hallottuk ám a sok jót

Igazságos kormányotok felől.

Ezt addig, míg késik jutalmatok,

Nyilvánosan köszönjük!

Angelo Fenség, adósságom csak növeled.

Herceg Erényed szól magáért!
Add kezed: hadd lássa népem is,
Hogy hálánkat, mely *itt belül* lakik,
Külső nyájasság fennen hirdeti.
Jöjj, Escalus: te légy másik felől!
Én két jó támaszom!

Péter barát és Izabella előrejön

Péter Most itt a perc! Térdelj elé s kiált!

Izabella Fenség! Igazságot! Tekints le: itt esd
Egy sértett nő - bár mondhatnám: leány...
Dicső herceg, ne hozz szégyent szemedre:
Ne vesd más ügyre egy percig se, míg
Meg nem hallgattad e jogos panaszt.
Igazságot, igazságot nekem!

Herceg Mi a panasz? Ki sértett s hogy? Rövid légy.
Majd Angelo úr igazságot oszt:
Őhózzá fordulj.

Izabella Ó, fenséges úr!
Ördöghöz küldesz megváltást keresni?
Te hallgass meg! Az, amit itt kimondok,
Vagy büntetést hoz rám - ha nem hiszed -
Vagy jóvátételért kiált!
Hallgass meg, ó, hallgass meg itt azonnal!

- Angelo** Fenség, attól tartok, hogy nincs eszénél.
A bátyjáért fordult hozzám minap,
Kire a törvény mért halált.
- Izabella** A törvény!
- Angelo** Tán keserű és furcsa lesz beszéde...
- Izabella** Hát roppant furcsa - de színigaz.
Hogy Angelo esküt szeg: furcsa - nem?
Hogy Angelo embert öl: furcsa - nem?
Hogy Angelo bujálkodó lator,
Farizeus, és szűzleány-gyalázó:
Ez furcsa! - nem?
- Herceg** Ez furcsább, mint akármi!
- Izabella** És amily furcsa, éppoly szentigaz;
Igaz, mint az, hogy itt ez Angelo.
Igaz százszorta is: az egy igazság,
Az egy, akárhogy számítjuk.
- Herceg** Vigyétek!
Szegény leány nem tudja, mit beszél.
- Izabella** Fenség, esdek hozzád, ha van hited
E földi léten túl egy más világban,
Ne útasíts el, s örültnek ne higgy!
Ne mondd mindjárt, hogy lehetetlen, arról,
Mi első percre nem valószínű.
Nem lehetetlen! Egy hitvány gazember
Lehet külsőre oly szelíd, igaz, szent,

Mint Angelo. És Angelo lehet
- Bölcs képe, rangja, címe ellenére -
Fő-fő bitang. Hidd el, fenséges úr!
S ha azt mondom: bitang - semmit se mondtam.
Csak volna rá szavam!

Herceg Hitemre mondom,
Ha tébolyult e lány - amint hiszem -,
Az örültsége furcsán ésszerű:
Oly összefüggően tárgyról tárgyra tér -
Ilyent se láttam még!

Izabella Fenséges úr!
Ne folytasd ezt! És meg ne vesd az észet,
Ha nem katedrán szól is! Ésszel élj,
Hogy az igazság végre kiderüljön,
S a hamisságnak beboruljon!

Herceg Sok bölcs az észre inkább rászorul. Szólj!

Izabella Volt egy bátyám, a neve Claudio.
Fejvesztésre ítélték: fajtalanság
Bűnével. Angelo ítélte el.
Én aznap léptem egy apácarendbe.
Bátyám üzent nekem. A hírvivője,
Egy Lucio nevű...

Lucio Lucio én vagyok!
Én mentem hozzá: én mondtam neki,
Hogy próbáljon szerencsét Angelónál
Szegény bátyjáért.

- Izabella** Ó volt az, valóban.
- Herceg** *(Lucióhoz)*
Nem kértünk, hogy beszélj!
- Lucio** Nem, jó uram,
De azt se, hogy befogjam szájamat.
- Herceg** *Most* kérlek hát. Jegyezd meg jól magadnak;
És kérd Istent: ha rád kerül a sor,
Akkor tudj szólni!
- Lucio** Biztosítalak!
- Herceg** Csak biztosítsd saját magad - azon légy!
- Izabella** Itt ez az úr már elbeszélte rólam...
- Lucio** Helyes!
- Herceg** Lehet helyes, de az meg helytelen,
Hogy kotnyeleskedsz.
(Izabellához) Folytasd!
- Izabella** E galád, aljas helytartóhoz elmentem én
- Herceg** Megint ez a bomlott beszéd!
- Izabella** Bocsáss meg:
A szó a tárgyhoz alkalmazkodik.
- Herceg** Jól megfelelt! Térjünk a tárgyra hát.
- Izabella** Rövid leszek. Most nem térek ki arra:
Hogy esdekelttem, kértem térden állva,
Hogy utasított el, s rá mit feleltem
- Ez hosszú volna -, hadd mondok csupán

A végső szégyent, kínban és pirulva...
 Bátyámat ő csak úgy bocsátja el,
 Ha fajtalan, vad kedvét töltheti
 Az én szűz testemen. Tusák után
 Testvéri szivem győz szemérmemen
 És - engedek. Másnap? Betelve kedve,
 Parancsot ad, hogy bátyámnak, szegénynek,
 Fejét vegyék.

Herceg

No még valószínű is!

Izabella

Bár volna *az* csupán, de nem: való!

Herceg

Bolond, azt sem tudod, hogy mit beszélsz!
 Vagy fölbujtottak, hogy gaz praktikával
 Az Angelo becsületére törj!
 Először is: ő tiszta életű.
 Másodszor is: nem ellentmond az észnek,
 Hogy így üldözzön oly hibát, mit oszt?
 Ha vétkes volna, úgy bátyádat is
 Magához mérné, s nem venné fejét!
 Megvesztegettek, valld be! Szól: ki vett rá,
 Hogy itt panasszal élj?

Izabella

Ennyit felelsz?
 Szent angyalok, ti adjatok türelmet!
 S ha üt az óra, rántsátok le leplét
 E gáztettnek, mit jámbor szín takar!
 Téged meg, fenség, úgy áldjon meg Isten,
 Amily megbántva én térek meg innen.

- Herceg** Hogy megtérnél, azt elhiszem... Hol egy őr?
Börtönbe vele! Tűrjem, hogy barátom
Egy ocsmány szájnak martalékul essen?
Ármány van itt! Beszélj: ki tudta még,
Hogy idejössz, s hogy min töröd fejed?
- Izabella** Ó, bár itt volna az: Lajos barát.
- Herceg** Egy gyóntatópap tán... Ki ismeri?
- Lucio** Jól ismerem: egy kotnyeles barát;
Én utálok. Ha pap nem volna, fenség,
Jól elpáholtam volna már azért is,
Mit rólad pletykált most, hogy messze jártál.
- Herceg** Rólam pletykált? Kedves barát lehet!
S így fölbujtani ezt a nőszemélyt itt
Az én helytartóm ellen! Megkeresni!
- Lucio** Még tegnap, fenség, együtt láttam őket
A börtönben. Orcátlan egy csuhás!
Piszok fráter!
- Péter** Fenség, az Ég megáldjon!
Itt álltam és hallgattam, hogy hazudnak
E fenséges fülekbe! Hogy e nő
Helyettesed vádolja aljasul,
Bár az e büntől oly szűz tiszta, mint
Ki meg se született!
- Herceg** Így hittem én is.
Hát e Lajos barátot ismered?

Péter Úgy ismerem, mint szent és jámbor embert,
Nem ám pimasz fráternek, kotnyelesnek,
Ahogy lefesti ez az úrfi itt.

Hitemre mondom, hogy fenségedet
Nem káromolta - bármit mond e fickó!

Lucio De még hogy káromolt! - hidd el, uram!

Péter No, majd ha itt lesz, megfelel magáért,
Csak most beteg, fenség, nagy láza van.
De tudta azt, hogy Angelo úr ellen
Panasz készül s az ő kérése volt,
Hogy ide jöjjek, s mintha ő beszélne,
Én mondjam el, hogy mi igaz, mi nem.
Ő majd mindenre teljes fényt derít
Bizonyosságokkal s esküjével is,
Mihelyt megérkezik. Először is,
Hogy igazoljuk e derék urat,
Kit oly személyes és goromba vád ért:
Halljad, hogy ezt a nőt hogy torkolom le,
Míg ő is mindent meg nem vall!

Herceg No halljam!

Izabellát rendőrök vezetik el, Marianna előrejön

Jó Angelo, nem mosolyogsz ezen?
A nyomorultak! Hogy mi szállt fejükbe?
Hé, székeket! Jöjj, Angelo öcsém,
Én nem szólok bele: saját ügyedben

Te légy a bíró. Ez itt a tanú?

Hadd látom az arcát! aztán majd beszélhet.

Marianna Bocsánat, arcom nem mutathatom meg,
Csak hogyha férjem kéri.

Herceg Hát asszony vagy?

Marianna Nem, fenség.

Herceg Hát hajadon?

Marianna Nem, fenség.

Herceg Vagy özvegy hát?

Marianna Az sem fenség.

Herceg Hát egyik sem vagy: sem hajadon, sem özvegy, sem férjes
asszony?

Lucio Ringyó lesz ez, fenség: azok leginkább se hajadonok, se
nem özvegyek, se nem férjes asszonyok.

Herceg Csönd ott! Bár akkor járna majd a szája,
Mikor magáért kell felelnie.

Lucio Igenis, fenség.

Marianna Fenség, megvallom, asszony nem vagyok.
Megvallom azt is, hogy lány sem vagyok.
Ismertem férjemet, de férjüram
Azt el nem ismerné, hogy engem ismert.

Lucio Részeg volt akkor, másképp nem lehet.

Herceg Bár te volnál az, s elakadna nyelved.

- Lucio** Igenis, fenség!
- Herceg** Ez nem tanúság Angelo javára!
- Marianna** Most térek arra, jó uram:
E nő, ki őt vádolja bujasággal,
Hasonlóképp vádolja férjem is;
S azzal az éjjel gyanúsítja éppen,
Mikor, szavamra - én tartottam őt
Szerelmes karjaimban.
- Angelo** Tehát mást is bevádol?
- Marianna** Nem hiszem.
- Herceg** Nem? Hát nem azt mondtad, hogy férjedet?
- Marianna** De azt mondtam. A férjem: Angelo,
Ki tudni véli: nem ismerte testem,
S Izabellát, véli, ismeri.
- Angelo** No ez már sok! Mutasd az arcodat!
- Marianna** Férjem kívánja: fölfedem magam.
(Leveti fátylát)
Ez itt az arc, kegyetlen Angelo,
Melyen úgy csüngtél esküdözve egykor;
Ez itt a kéz, mit szent kötés alapján
Kezed szorított; és ez itt a test,
Mely elhalászta Izabella részét,
S helytállott érte ott a kerti házban.
- Herceg** *(Angelóhoz)*
Ismered?

- Lucio** Mint Ádám ismérte Évát.
- Herceg** Elég legyen!
- Lucio** Elég, fenség.
- Angelo** Uram,
Én ezt a nőt, megvallom, ismerem,
És házasságról is volt szó közöttünk
Öt év előtt; de minden véget ért,
Részint, mivel megígért hozománya
Kisebb lett, mint megalkudtunk, de főleg
Mert léha lett és folt esett a hírén.
Most már öt éve, hogy hozzá se szóltam,
Nem is láttam, még csak hírét se vettem,
Hitemre esküszöm!
- Marianna** Fenséges úr,
Mint égből jön a fény, szájból a szó,
Mint egytestvérek bölcsesség s igazság:
Oly színvaló, hogy eljegyezett e férfi -
S oly szentül, mint csak esküvel jegyezhet!
Most kedden éjjel ismert asszonyául
A kerti házban. Úgy keljek föl innen
Letérdeltemből, amint ez valóság;
Vagy büntetésül hamisságomért
Kővé meredjek!
- Angelo** Mosolyogtam eddig;
De most már, fenség, hadd bíraskodom,
Mert elfogyott türelmem: látom én már,

Hogy nem egyéb e két szegény bolond nő,
Mint eszköz egy nagyobb csaló kezében:
Az bujtogat! Adj módot rá, uram,
Hogy ezt a cselet fölfedjem.

Herceg

Szívesen.
Büntesd meg őket tetszésed szerint.
Hibbant barát, s te rossz asszony s a másik -
Azt gondoljátok, számít eskütök?
Bár leimádkoznátok mind az égből
A szenteket - kikezdhetnétek azzal
Az ő erényét és az ő szavát:
A próbált emberét?! Jó Escalus,
Segíts testvérünknek, foglalj helyet:
Derítsétek ki, honnan fúj a szél.
És hol a másik fölbujtó barát -
Kerítsétek elő!

Péter

Bár volna itt! Mert ő biztatta föl
Valóban ezt a két leányt panaszra.
A porkoláb, az tudja, merre van:
Előteremtheti.

Herceg

(a porkolábhoz)
Siess, keresd meg!

A porkoláb el

S te, feddhetetlen és derék öcsém,
Folytasd e tárgyalást, mely téged érint,

Sérelmedért oszd úgy a büntetést,
Amint *te* jónak látod. Én megyek,
De ti ketten, míg nem végeztetek
E rágalommal, föl ne álljatok!

Escalus Elintézünk mi mindent, hercegem.

A herceg el

Lucio, nem azt mondtad, hogy ezt a Lajos barátot becsstelen embernek ismered?

Lucio Nem a kámzsa teszi a barátot: semmi se tisztességes azon, csak a ruhája. Még a hercegről is milyen csúnyákat beszélt!

Escalus Arra kérünk, várd meg itt, és mondd ezt a szemébe. Jeles egy fráter lehet az a barát!

Lucio Szavamra, az, párját ritkítja Bécsben.

Escalus Hívjátok csak újra Izabellát: beszélni szeretnék vele.

Egy szolga el

Kérlek, uram, hadd vallassam én: majd meglátod, hogy elevenjére tapintok.

Lucio No, nem jobban, mint Angelo - ha igazat beszél a nő.

Escalus Mit mondasz?

Lucio Én azt gondolom, uram, ha négyszemközt tapintaná az elevenjére, hamarabb megpuhulna: így nyilvánosan talán elszégyeli magát.

Escalus Tapintatosan fogok kipuhatolni mindent.

Lucio Úgy, úgy, azt szeretik a nők, a tapintatos puhatolást.

A rendőrök elővezetik Izabellát. Jön a porkoláb, és a herceg ismét barátnak öltözve

Escalus Ide, ide, leányasszony! Ez a kisasszony itt azt mondja, hogy egy szó sem igaz abból, amit mondtál.

Lucio Itt jön a gazember, akiről beszéltem: itt, uram, a porkolábbal!

Escalus Éppen jókor: csak ne szólj hozzá, míg én nem mondom.

Lucio Ne szólj szám!

Escalus Gyere csak, te barát: te biztattad föl ezeket a nőket, hogy megrágalmazzák Angelo urat? Ők azt vallják, te voltál.

Herceg Nem igaz.

Escalus Hogyhogy? Tudod, hol vagy?

Herceg Tiszteltetem nagy rangod! Tisztelet jár Olykor Sátán tüzes trónjának is.
De hol a herceg? Hadd vallok *neki*.

Escalus A herceg itt van a *képünkben*: *nekünk* vallj,
És rajta légy, hogy illendően beszélj.

- Herceg**   Vagy legalábbis nyíltan. Ó szegénykék!
Rókán kerestek bárányt? Már tinéktek
Befellegzett. A herceg odavan?
Odavan akkor a ti dolgotok!
Igazságtalan ő, hogy meg se hallgat,
S az ítélest egy gazfickóra bizza:
Épp arra, kit vádolni jöttetek!
- Lucio**   Ez a gazember az; erről beszéltem!
- Escalus**   Te szemtelen, istentelen barát te!
Hát nem elég, hogy így fölbújtogattad
E nőket itt e derék ember ellen;
Még mocskos szájjal - füle hallatára! -
Gaznak mered gyalázni őt?!
S ez nem elég - a herceget magát
Mered nevezni igazságtalannak?!
Vigyétek, emberek! Kínpadra húzni!
Ha ízről ízre kell is meggyötörni,
De megtudom, hogy mit forralt magában!
„Igazságtalan”...
- Herceg**   Csak lassan a testtel!
Úgy nem meri *egy* ujjam meggyötörni
A herceg, mintha saját ujja volna!
Én nem vagyok az ő alattvalója,
S rendfőnököm sem itt van. Erre jártam,
S szétnéztem Bécsben. Láttam is sokat!
A romlottság úgy fő, forr, majd kifut!
Törvény, az minden bűnre van, de közben

Dédelgetik a bűnt, s a sok tilalmat
Csak nevetik, mint borbélynál a táblát,
Hogy: „Köpködés tilos!”

Escalus Nemzetgyalázás! Rács mögé vele!

Angelo S te, Lucio, mit tudsz még őellene?
Ez az az ember, akiről beszéltél?

Lucio Ez, uram. Gyere csak ide, te jámbor kopasz: no,
megismersz-e?

Herceg Megismerlek a hangodról. A börtönben találkoztam veled,
még mikor oda volt a herceg.

Lucio Ejha! Csakugyan? Hát arra emlékszel-e, mit mondtál a
hercegről?

Herceg Emlékszem egy szóig.

Lucio Csakugyan? Mondd csak, hát afféle húskereskedő a
herceg, meg hóbortos, meg pipogya - he? -, amint
akkoriban híresztelted?

Herceg Föl kell cserélned a személyeket: a magadét az enyémmel,
ha ilyesmit akarsz a számba adni. Te csakugyan így
beszéltél róla - sőt még ígybben, még förtelmesebben!

Lucio Ejnye, te átkozott bitang! Hát nem meg is rángattam az
orrod azért, amit ott kotyogtál?

Herceg Esküszöm, hogy úgy szeretem a herceget, mint
önmagamat.

- Angelo** Hogy szeretne most már kibújni a gazember ennyi felségsértő gyalázkodás után!
- Escalus** Az ilyen fráterre kár szót vesztegetni. Börtönbe vele! Hol a porkoláb? Börtönbe vele! Jól vasra verni! Egy szavát se halljam többet! Vigyétek ezeket a szukákat is, meg azt a másik cinkost!
- Herceg** *(a porkolábhöz)*
Megállj! Megállj, egy percre!
- Angelo** Még ellenszegül? Segíts te is, Lucio!
- Lucio** Gyerünk, gyerünk, gyerünk! Pfuj! Te vén kopasz, te nyavalyás hazug, te, mit bújsz a csuklyádba, mi? Mutasd azt a lator képedet, hogy a ragya verje ki! Mutasd azt a lóköttö pofádat, aztán hadd kötünk föl hamar! Mit? nem enged?
(Lerántja a barát csuklyáját, és fölfedi a herceget)
- Herceg** Lator létedre herceget teremtesz. *(A porkolábhöz fordulva, Péter barátra és a két lányra mutat)*
Szolgám, öértük én kezeskedem. *(Ismét Lucióhoz)*
Hé, el ne fuss, öcsém! Itt a baráttal
Még lesz egy kis beszédetek. Lefogni!
- Lucio** Ez még keservesebb, mint az akasztás.
- Herceg** *(Escalushoz)*
Amit te mondtál, megbocsátom: ülj le.
Az ő helyén hadd ülök én.
(Angelóhoz) Szabad?

Nincs több szavad? Egy ötlet, egy hazugság,
 Mi jó szolgálatot tehet? Ha van,
 Siess vele, mert aztán én mesélek,
 S akkor már késő.

Angelo   Rettentő uram,
 Még bűnösebb volnék bűnös magamnál,
 Ha azt hinném, hogy titkolózhatom;
 Hiszen látom: fenséged, mint az Isten,
 Minden lépésem látja. Jó uram,
 Ne nyújtsd tovább e pert gyalázatomra!
 A nyomozást pótolja vallomásom:
 Itélj hamar! Nem kérek más kegyelmet,
 Csak gyors halált.

Herceg   Jöjj ide, Marianna
 (*Angelóhoz*)
 Beszélj: menyasszonyod volt ez a lány?

Angelo   Az volt, fenséges úr.

Herceg   Akkor hát vidd, és vedd is el, de tüstént!
 Add össze őket, te barát; s ha megvan,
 Hozd vissza Angelót! Foglár, velük mégy!

Angelo, Marianna, Péter barát és a porkoláb el

Escalus   Jobban megdöbbsz az, hogy becsstelen volt,
 Mint bűne súlya.

Herceg   Izabella, jöjj!

Lám, szentatyád mostantól: herceged.
 De csak ruhát cserélek, nem szivet:
 Buzgólkodtam teérted eddig is,
 Segítlek ezután is.

Izabella

Ó, bocsáss meg,
 Hogy én, szolgálód, ismeretlenül
 Fenségedet terheltem.

Herceg

Megbocsátok;
 S kérlek, légy hozzám jó szívvel te is.
 Bátyád halála fáj nagyon, tudom,
 S csodálkozol tán: mért dolgoztam így
 A megmentésén, eltitkolva rangom?
 Mért nem tártam föl elrejtett hatalmam?
 Mért hagytam veszni?... Ó, kedves leányom,
 Azt hittem, hogy lassabban jár a vész -
 De gyors halála megcsufolta tervem.
 Nyugodjék békében! Jobb élet az,
 Melyben többé nem félünk a haláltól,
 Mint az, amelyben félünk, míg csak élünk.
 És szolgáljon vigasztalásodul:
 Jó bátyád immár boldog.

Izabella

Úgy legyen.

Visszajön Angelo, Marianna, Péter barát és a porkoláb

Herceg

Ez újdonsült férjnek, ki itt jön éppen!
 Bár bemocskolta buja képzelettel

Elszántan védett tisztaságodat:
 Mariannáért bocsáss meg! Hanem
 E perben Angelo kétszerte vétkes:
 Szüzességtipró s ígéretszegő.
 A vastörvény - ország-világ előtt -
 Most visszahull az ítélő fejére:
 Claudióért Angelo felel!
 Jó tettért jót várj és kegyet kegyért,
 De: „szeget szeggel...” és: „szemet szemért...”
 Nos, Angelo, gáztetted oly világos -
 Hiába is tagadsz, csak fönnakadsz -,
 Itélünk hát: ama tőkén, melyen
 Claudiónak feje véttetett:
 Fejed vétessék - éppolyan sietve!
 Vigyétek!

Marianna

Ó, kegyelmes hercegem!
 Hát csúfra adtál férjhez engemet?

Herceg

Férjed hibás, hogy csúfra lett a férjed.
 Azért sürgettük ezt az esküvőt,
 Hogy megőrizzük tisztességedet,
 Különben az, hogy egyszer már veled hált,
 Örök időkre bélyeg volna rajtad.
 Elkobzott birtokát, mely minket illet,
 Reád ruházzuk özvegydíj gyanánt,
 Végy rajta jobb urat.

Marianna

Ó, hercegem,
 Más férjet, jobbat, senkit sem kívánok.

- Herceg** Csak őt ne kívánd, döntöttem felőle.
- Marianna** Kegyelmes jó uram! *(Letérdel)*
- Herceg** Hiába fáradsz,
Nincs irgalom. Vigyétek!
(Lucióhoz) Most te jössz!
- Marianna** Ó, hercegem! Segíts, jó Izabellám,
Térdelj mellém! Két térdedért cserébe
Vedd életem: szolgállok mindhalálig.
- Herceg** Örültség éppen *őt* unszolni erre!
Ha ő borulna térdre Angelóért,
Kőágyából kitörne bátyja lelke
És elragadná!
- Marianna** Édes Izabella!
Térdelj le mellém, tartsd föl két kezed!
Szólnod se kell: beszélek én helyetted.
Mondják, az igaz is vétkén tanul;
S a legtöbb ember jobbá lesz csupán,
Ha botlik olykor: így lesz férjem is!
Ó, Izabella, fél térded se hajtod?
- Herceg** Claudióért hal meg.
- Izabella** *(térdre borul)*
Jó uram,
Kérlek, tekints az elítéltre úgy,
Akárha bátyám élne. Azt hiszem,
Hogy jó uton járt ő egészen addig,

Míg nem vetett reám szemet. Hadd éljen!

A bátyámon a törvény telt be csak:

Amért ő meghalt, azt el is követte.

De Angelo?

Gonosz tervét ő mégse vitte véghez;

Az elvetélt tervet jobb eltemetni.

A gondolat még nem cselekedet,

S a terv: csak gondolat.

Marianna

Az, semmi más.

Herceg

Hiába esdekelsz: kelj fel, ha mondom.

Egy másik vétség is eszembe jut.

(A porkolábhoz)

Claudióval mért végeztetek

Soron kívül?

Porkoláb

Parancsra történt.

Herceg

Jött erre nézve külön rendelet?

Porkoláb

Nem, fenség, csak bizalmas értesítés.

Herceg

Tisztségedtől ezért megfosztalak.

Add át a kulcsokat!

Porkoláb

Uram, bocsáss meg,

Sejtettem, hogy nincs jól, de mégse tudtam...

Most meggondolva jobban, bánom is már.

Bizonyosság erre egy másik rabunk:

Úgy kellett volna kivégezni azt is,

S én megkíméltem életét.

Herceg   Ki az?

Porkoláb   Bernátnak hívják.

Herceg   Claudióval tettél volna így!
Nos, hozd elémbe: látni akarom!

A porkoláb el

Escalus   (*Angelóhoz*)
Fáj látnom, hogy ily bölcs, tanult nagy úr
- Minőnek téged ismert minden ember -
Előbb a vér hevében elbukik,
Majd otrombán ítélve újra vét.

Angelo   Nekem fáj, hogy fájdalmat okozok;
S oly mélyen markol bűnbánó szívembe:
Inkább halált kívánok, mint kegyelmet.
Reászolgáltam, kérem is magamnak.

A porkoláb visszatér Bernáttal, a beburkolt Claudióval és Júliával

Herceg   Melyik hát az a Bernát?

Porkoláb   Ez ni, fenség.

Herceg   Már egy barát beszélt erről nekem.
Hallom, fickó, oly megátalkodott vagy,
Hogy e világon jár eszed csupán,
S ebmódra élsz. Bár elítélt a törvény,
Most megbocsátom minden földi bűnöd,

De intellek: jól élj az irgalommal,
 És készülődj már itt egy jobb világra.
 Oktasd, barát: kezedre bízom.
 Ki ez az elburkolt alak?

Porkoláb

Egy másik rab. Én mentettem meg ezt is,
 Együtt halt volna meg Claudióval,
 S megszólalásig őhózzá hasonlít.
(Fölfedi Claudiót)

Herceg

(Izabellához)
 Ha bátyádhoz hasonlít e fiú:
 Az ő kedvéért - kapjon hát kegyelmet!
 És a te drága kedvedért, leány
 - Ha kezed nyújtod és enyém leszel -:
 Ő sógorom lesz. Erről még beszélünk.
 Nagyot lélegzik erre Angelo:
 Úgy látom, már a szeme is ragyog.
 Nos, Angelo, te rosszért jót aratsz;
 Szeresd ez asszonyt: érdemeld ki eztán!
 Ma megbocsátó kedvemben vagyok,
 De egynek itt meg nem bocsáthatok -
(Lucióhoz)

Lucio

Hékás! Elmondtál gyávának, bolondnak,
 Kurafinak, számárnak, vadbaromnak:
 Mivel szolgáltam rá, hogy így magasztalj?
 Esküszöm, uram, csak úgy tréfából mondtam. Ha kötelet
 kapok érte - isten neki; de jobban szeretném, ha korbácsra
 méltóztatnál ítélni.

- Herceg** Először: korbács, azután: kötél.
Hé, porkoláb, hirdesd ki városunkban:
Ha van leány, kit e betyár megejtett
- S tudom, hogy van, mert hencegett a fickó -,
Jelentkezzék a lány, s ő elveszi!
A nász után pedig következnek:
A korbács és kötél.
- Lucio** Könyörgök, fenséges úr, ne adj össze szajhával! Magad
mondtad az elébb, fenség, hogy én csináltam belőled
herceget; én jó uram, ne fizess azzal, hogy szarvasmarhát
csinálsz belőlem.
- Herceg** Becsületemre mondom: elveszed!
Minden rágalmad inkább megbocsátom,
S elengedem a büntetést. Vigyétek:
A menyegző a börtönben legyen.
- Lucio** Ringyót venni feleségül: olyan uram, mint kerékbe törés,
megkorbácsolás, akasztás együttléve!
- Herceg** A felségsértő megérdemli mindezt.

Rendőrök Lucióval el

Karold fel, Claudio, kit bajba vittél!
Marianna, örvendj! Angelo, szeresd őt!
(*Escalushoz*)
Sok jószágod köszönjük, Escalus!
Még hátravan, hogy hálánk megmutassuk.

Köszönjük, foglár, a bölcs hallgatást:
Majd méltóképpen előléptetünk.
Bocsásd meg néki, Angelo, a cselet,
Hogy Ragozin fejét küldötte hozzád:
E tett bocsánatát magába' hordja.
Szép Izabella! volna egy szavam -
Nem bánod meg! Ha óhajtod, mit én:
Enyém - tiéd lesz és tiéd - enyém.
S most rajta, együtt palotámba fel:
Ott megtudjátok, mit még tudni kell!

Mind el